

Jugoslavija se ni in se ne bo odrekla Trsta

ŠEF BEOGRADSKÉ POLICIJE — ZLOGLASNI DRAGI
JOVANOVIČ, PRIZNAL SODELOVANJE
Z MIHAJLOVIČEM

Med drugimi obtoženci za vele-
izdajo — zloglasne skupine nar-
odnih izdajalcev — je zaslišan
Dragi Jovanovič, upravnik mesta
Beograda za časa okupacije in šef
srbske državne straže.

Na zaslišanju, Jovanovič je
odkril mnoge dosege nezadostno
znane politične kombinacije pred-
vojne jugoslovanske državne up-
rave, katera se je postavila v slu-
žbo nemškemu agresorju in delala
na likvidaciji najnaprednejših sil
lastnega naroda.

Jovanovič je objasnjal na sodišču
svoje odnose z nemškim agentom
Helmom, kateri datirajo od 1938
leta, ko je po nalogu tedanje ju-
goslovanske vlade, jugoslovanska
policija vzpostavila stike z nem-
ško policijo. Cilj sestanka pred-
stavnikov nemške policije Millera
in Besta in predstavnika jugoslo-
vanske policije, Ačimoviča, Lažiča
in obtoženega Jovanoviča je bil,
organiziranje borbe proti napre-
dnega pokreta in predvsem komu-
nistov. Na tem sestanku je za-
ključeno, da se vzpostavijo poli-
cijski ataeži za vezo pri jugoslo-
vanskem poslanstvu v Berlinu in
nemškem poslanstvu v Beogradu.
Dva tedna pozneje, Ačimovič je
v Berlinu podpisal sporazum. Kot
policijski ataše v Beogradu, je bil
imenovan omenjeni Helm. Na ta
način so Nemci ostvarili v Beo-
gradu, svoj špijonski center. Obto-
ženi Jovanovič se zagovarja, da je
vse to delal kot uradnik po nalogu
tedanje vlade, katera je imela v
svojih rokah vodstvo zunanje po-
litike.

Takoj po okupaciji Jovanovič je
vzpostavil vezo z Helmom, kate-
ri ga je spravil v zvezo z njego-
vim šefom Krausom, na kar je
komandant Beograda, Kajzenberg,
pooplastil Jovanoviča, da obnovi
beogradsko policijo. Jovanovič je
postal izvenredni komisar uprave
mesta, katera je organizirana ne-
koliko dni pozneje.

Jovanovič, ki se je pripravil, da
odgovori na vsako vprašanje, ne-
kako v zmedbi objašnjava pove-
renje, ki ga je od samega začetka
zvaljal pri Nemcih ter skuša uve-
riti sodišče, da je delal vse to iz
ljubezni napram srbskemu narodu
in težko prizadetem Beogradu, vse
to pa še ne pomeni, pravi Jovano-
vič, sodelovanje z okupatorjem.

Potem, ko je bila organizirana
komisarska uprava, Jovanovič je
bil imenovan upravnikom mesta,
Beograda in predsednikom občine.
Na tem položaju je ostal skozi
dokler ni vred z Nemci zbežal iz
Jugoslavije. Za časa okupacije je
izločeval Srbe na prisilna dela,
zlasti v Borski rudnik.

"Od bakra iz borskega rudnika
je izdelovana municija, z katero
so pobijani Srbi?", je opozoril
Jovanoviča predsednik sodišča.
Jovanovič, kateri je trdil, da je
prisilno delo izvajano v interesu
miru, reda in dela v Srbiji, se
vrtil in nevedno odgovoril. V
nadaljevanju zaslišanja, Jovano-
vič je priznal svoje veze z Nem-
ci, sodelovanje z okupatorjem in
borbo, ki so jo njegovi policijski
oddelki vodili proti partizano-
v v Srbiji.

Nadalje je priznal, da je pod-
pisal presodbe o streljanju vaščanov
ter razpisoval nagrade od
100.000 dinarjev za vsakega ubi-
tega ali ujetega partizana. Potr-
jeval je predloge, ki so mu jih
dostavili komandanti srbske dr-
žavne straže za izvršitev osvete nad
srbskim narodom. Zaradi osvete
so bile streljane civilne, neobo-
rožene osebe. Priznal pa je tudi,
da je dne 14. decembra 1941 leta
izdal sporočilo, ki je določalo smr-
tno kazen za komunistične simpa-
tičarje v Beogradu.

Aretiranci so bili po specialni
policiji pretepani, mučeni in na ta
način prisiljeni na priznanja. Na
vprašanje predsednika, "če
so bila streljanja izvršena z nje-

govo vednostjo", Jovanovič pravi,
da so bila in da je za ista odgo-
voren.

Nadalje je priznal, da je spe-
cijalna policija v Beogradu izvr-
šila aretacije tudi v notranjosti
Srbije. "Kakšne veze ste imeli z
Mihajlovičevimi organizacijami?", je
vprašal predsednik. Jovanovič je
odgovoril, "da je te veze vzpostavi-
l že v letu 1941 in najprej preko
Mihajlovičevega komandanta
Kalabiča, pozneje pa tudi preko
drugi komandantov. Četniškim
komandantom je dajal pomoč in
delal uslugo, ki so jo od njega
zahtevali. Dajal jim je: municijo
obleke, razni drugi material in
denar. Skupno jim je dal okrog
100.000 nabojev in 300 bomb. Ta
material je bil odpeljan na čet-
niških občinskih komonih, pa tu-
di njegovim osebnim avtom. Iz
poverjenih kreditov je izdal Kala-
biču, 1.000.000 dinarjev, medtem
ko je druge stvari dajal iz občinskega
skladišča.

Z Dražinem komandantom Beo-
grada, Sašom Mihajlovičem, je na-
redil sporazum po katerem so Mi-
hajlovičevi oficirji vršili kontrolo
nad delom srbske državne straže.
Načrt je bil, da se takoj v momen-
tu osvojitve srbske straže postavi
pod poveljstvo tega četniškega
komandanta.

Na vprašanje predsednika, "če
se je on osebno sestajal z Dražo",
Jovanovič pravi, "da se je sestajal
dvakrat. Prvikrat sta se skupaj
Nedič in Jovanovič sestala z Dra-
žo v vasi Ražane. Napram izjavi
Jovanoviča, na tem sestanku je
bilo glavno vprašanje pogovora o
nabavi orožja za četnike. Draža
je zahteval od Nediča, da pri Ne-
mcih izposluje nabavo orožja.

Drugi sestanek z Dražo se je
vršil 26 ali 27. avgusta 1944 leta
v vasi Gornja Šatornja. Jovano-
vič je odšel na ta sestanek, da
obvesti Dražo o sklepu Nemcev,
ki so sklenili umakniti iz Srbi-
je, kjer je predložil, da je ravno
to moment za zavzeti mesta in
vzpostaviti oblast.

Ker je Mihajlovič zanikal, da
bi se vršili taki sestanki, predse-
dnik sodišča zahteva, da se pred-
stavi oba obtožena, pri čemu
Dražo zopet zanika resničnost,
medtem ko Jovanovič odločno trdi,
da je to bistvena resnica.

Jovanovič je nadalje priznal, da
je 1943 leta formalno preko sodišča,
organiziral policijske tečaje, go-
voril o potrebi brez kompromisne
borbe do iztrebitve komunistično-
boljševiških ostankov. Pozival ma-
se v borbo proti Narodno osvobo-
diteljskega pokreta in pretil s stre-
ljanjem za vsaki akt naperjen
proti Nemcem, kakor tudi organi-
ziral sistem špijonaže in ovadbe.

Napram izjavi Mihajloviča, iz
po gestapo organiziranega lager-
ja Banjici, je 114.000 rodoljubov
streljano. Jovanovič pravi, da ne-
ve točnega števila, meni pa, da
je streljano okrog 35.000 oseb,
komunisti in simpatičarji Narod-
no osvobodilnega gibanja.

V teku zaslišanja, Jovanovič
je pokazal sliko, na kateri je Ame-
ričanka Ruth Mitchell z biv. kra-
ljem Petrom. Jovanovič pravi, da
mu je Ruth Mitchell dobro znana
in da jo je videl skupaj z četniki
in Gestapo v Beogradu 1941 ali
1942 leta.

Čitatelji se bodo spominjali član-
kov v reakcionarnem tisku, ki jih
je podajala Ruth Mitchell, kjer
je poveljevala Dražo in njegove
četnike, domobrance in švabobran-
ce, najbolj pa črnila partizane.
Sedaj pravi, Ruth Mitchell, da je
vse to potvorba, da so obtoženci
prisiljeni na priznanja. Toda ame-
riški dopisniki, ki so navzoči ob-
ravnavi, trdijo povsem drugače,
da imajo obtoženci vse možnosti
za pričevanja ali zanikanja. Ni-
so prisiljeni priznati dejstva, toda
ta dejstva so očitni zločini, ki
so bili izvršeni po nalogu in na-
vodilih obtožencev.

LJUDSTVO OKLICALO SPLOŠNO
STAVKO V TRSTUBRITSKA IN AMERIŠKA VOJSKA VARUH INTERESOV
ITALIJANSKEGA IMPERIALIZMA

Trst, 1. jul. — Tukaj je prišlo
vseled neprestanih provokacij in
izzivanj z strani fašističnih in
profašističnih elementov do izgre-
dov med ljudstvom, na kar je
posegla vmes in sicer zaščito iz-
zivalcev in provokatorjev, britan-
ska in ameriška okupacijska voj-
ska.

Izgredu so nastali med civilnim
prebivalstvom, katerega ogromna
večina zahteva priključitev k Ju-
goslaviji in pa takozvani "des-
ničarji" oziroma profašističnimi
in fašističnimi elementi, to je ci-
vilno policijo, katere člani so že
od prej znani fašistični teroristi.
Do izgredu je prišlo, ko je civilna
policija izvršila napad na poslop-
je tiskarne lista "Progresso", v
katerem se tiskajo progresivni slo-
venski in italijanski časopisi. Ok-
rog 22 delavcev, ki delajo v ti-
skarni, so se zabarikadirali v po-
sloppju, katere je potem policija
prisilila, da se umaknejo. Dejanje
policije, britanske in ameriške ar-

made se smatra, kot "zaščito" pre-
bivalstva. Toda značilno je, da
civilna policija kot britanska in
ameriška vojska, nista izvršile na-
pada na poslopje profašističnih
izzivalcev in provokatorjev, ampak
na poslopje in urade Komunistične
partije, urade in poslopje progresiv-
nega časopisa.

Walter Lipmann, dopisnik nju-
jorskega "Timesa", kateri si pri-
zadeva pojasniti stališče Amerike
in Anglije, kot opravičeno, pravi:
"Ameriška in britanska vojska sta
predstraža na Morganovi črti, da
zadrži jugoslovansko armado".
Dopisnik Lipmann je torej povedal
samo to, kar je pri miroljubnem
ljudstvu že davno znano, vendar
pa gotovi krogi, ki so direktno

odgovorni za tako stanje stvari,
skušajo opravičiti svoja stališča,
češ da se gre za varnost in prave
faktilno zastopali varnost in prave
čine ljudstva. Ako bi ti krogi fak-
tilno zastopali varnost in prave
čine ljudstva, potem bi ne bilo tre-
ba nobenega vojaštva, nobene ci-
vilne policije, ker večina ljudstva
zahteva priključitev k Jugoslaviji.

Ker se pa gre za zaščito inter-
resov italijanskega imperializma
proti težnji in zahtev ogromne ve-
čine ljudstva v Trstu in Julijski
Krajini, katero zahteva priklju-
čitev k Jugoslaviji, ameriška in
britanska vojska je stvarno zašči-
tnik varnosti in interesov italijan-
skega imperializma.

Nad 200 tisoč delavcev v prista-
nišču so oklicali splošno stavko.
Pri splošni stavki sodelujejo: Kom-
unistična partija, Gelsenalna ita-
lijanska delavska Zveza, Združeni
sindikali in Italijansko-Slovenska
antifašistična mladinska Zveza.

DEMONSTRACIJE IN
SHODI ZA MIR

Toronto — Nacionalna ekzeku-
tiva delavske progresivne partije
poziva ljudstvo, da se udeleži šte-
vilnih masovnih demonstracij in
shodov, ki se bodo v teku enega
tedna med 21 in 28. avgustom vr-
šili po deželi v znaku edinstva in
kooperacije med narodi za mir in
varnost.

Po vseh večjih in manjših mestih,
trgih in vaseh mestni odbori
bodo organizirali demonstracije in
javna zborovanja. Dne 28. avgusta
ob 8.30 uri zvečer (EDT) bo go-
voril preko CBC radio postaje vo-
ditelj progresivne stranke, Tim
Buck.

Velika in obsežna kampanja v
znaku zgraditve miru in varnost
v svetu, se bo vršila istočasno za
mobilizacijo javnega mnenja, da
podpira zahtevo, da se atomsko
bombo kot instrument za vojne
svrhe uniči.

"Kanadčani se niso borili za po-
raz Hitlerjevega fašizma, da bi
kanadski in ameriški velepodjetni-
ki skladali v skladiščih atomske
bombe in jih vporabljali za domi-
nancijo osvobojenih držav v Evro-
pi ter razbijanju enotnosti med
velikimi državami. Ljudstvo za-
hteva, da se atomsko energijo vpo-
rabi v svrhu življenjske sreče in
blagostanja človeštva", je dejal
mestni odbornik Charles Sims.

KRATKE VESTI

Britski vojaki, Royal Army
Service Corps na Sredozemlju, so
naslovili protest proti preselitvi
poljskih oddelkov pod poveljstvom
gen. Andersa, v Anglijo.

"Večino takozvane poljske ar-
made v Italiji, sestavljajo elemen-
ti, ki so se borili na strani Nem-
cev in opravljali važna dela v
nemških tovarnah". D. N. Pritt,
ki je podpisal protest pravi: "Po-
tem ko smo se vsaj od bližje spo-
znali z temi vojaki, smo prišli do
edinega zaključka, da so to zave-
stni fašisti in napol-fašisti".

Pristanišni delavci v Glasgow-u
so zapretili, da napustijo delo, ako
se vpsli Andersove vojake pri
tem delu. Okrog 600 mašinistov
so naslovili vladi protest, katera
namerava zaposliti takozvano polj-
sko armado v Skotlandu. V pro-
testu so ukazali na dejstvo, da je
precej dela v Poljski, kamor naj
se pošlje take begunce.

Strokovni unionisti v Islandu,
so naslovili protest proti zadr-
ževanju vojnih baz po Združenih
državah. Unija smatra za potreb-
no poslužiti se pri splošnih volitvah
med ljudstvom podkrepiti protest.

Predvideva se kompromisno rešitev Trsta

Pariz, 1. jul. — Svet zunanjih
ministrov, ki se je bavil precej
časa vsled upornega imperialisti-
čnega stališča vnanjih ministrov
Amerike in Anglije v pogledu
vprašanje določitve pristanišča in
mesta Trst, mogoče doseže kom-
promisni sporazum. Kompromisni
sporazum glasom sporočil, je pred-
viden z ene strani na podlagi pred-
loga vnanjega ministra Sovjetske
zveze in z druge strani predloga
francoskega vnanjega ministra.

Kakor razvidno Svet zunanjih
ministrov se v principu soglašata,
da Trst dobi avtonomno oblast.
Razlika je pa glede kontrole. Med-
tem ko vnanji minister Sovjetske
zveze predlaga, da bi oblastveno
kontrolno tvorile Jugoslavija, štiri
veliki in Italija, je predlog
francoskega vnanjega ministra, da
se pristanišče — luka — interna-
cionalizira ter stavi pod oblast
mednarodne komisije.

Glede meje predlog sovjetskega
vnanjega ministra določa povrni-
tev vso okupirano pokrajino po

zavezniški vojski, znano kot Pas
A — Jugoslaviji. Toda predlog
francoskega vnanjega ministra za-
seže del obrežja slovenskega Pri-
morja.

Kateri od dveh predloženih pred-
logov bo končno sprejet po Svetu
vnanjih ministrov, vest zaenkrat
neomenja. Verjetno pa je, da bo
sprejet predlog sovjetskega vna-
njega ministra, kateri določa po-
vrnitev skora ne malo vse prej
zasedeno ozemlje Jugoslaviji ter
stalno tvoritev avtonomne oblasti
Trsta po Jugoslaviji, štirih veli-
kih in Italiji. Gotovi znaki kažejo,
da se z predlogom sovjetskega v-
nanjega ministra soglašata v prin-
cipu angleški in ameriški vnanji
ministra.

Toda prav tako je verjetno, da
se Jugoslavija ni in se ne bo od-
rekla Trsta. Vprašanje Trsta, ni
samo vprašanje oblasti gotovega
pristanišča, ampak vprašanje prav-
ice na ozemlje, katero pripada
Jugoslaviji. Bodočnost bo potrdila
to resnično dejstvo, kot edino pra-
vilno in pravično.

Prvi plodovi kampanje za zvišanje plače delavcem

Canadian Congress of Labour
kampanja za zvišanje plače delav-
cem, ki se je vršila v teku aprila,
maja in junija meseca, je že po-
kazala vidne rezultate na vseh
področjih kanadskih delavcev. Ok-
rog 60.000 delavcev je dobilo zvi-
šanje plače, ki skupno znaša na
leto okrog 16 milijonov dolarjev,
krajši delovni teden in boljše
unijske pogoje.

Minister dela federalne vlade je
naznanil zadnji teden, da je za-
mrznil zvišanja plače amendirana
v prid primernega zvišanja
plače delavcem. To naznanilo ne-
dovmno predstavlja nadaljno zna-
čenje CCL kampanje, ki se je vršila
kakor je omenjeno v teku zadnjih
treh mesecih in dosegla je tako
vidne rezultate.

Razvidno je pa tudi, pravi Pat
Conroy, gl. blagajnik CCL unije,
da sta federalna vlada in minister
dela priznala resnico razmer, ki
vladajo v industriji in kažete pri-
pravnost pri posredovanju, da se
te razmere izboljšajo. Odločnost

delavcev organiziranih pri Cana-
dian Congress of Labour je obem-
nem izraz resnice in pogledov
ljudstva v splošnem, da tromeseč-
na kampanja za zvišanje mezdne
lestvice ne pomeni dokončano bor-
bo. Vse kar pomeni je samo to, da
sta tako vlada kot minister dela
prisiljena priznati resnico in pri-
stopiti k reševanju problemov med
delavci in delodajalci.

Borba za boljše mezdne in de-
lovne pogoje se nadaljuje. Vlada
in minister dela ne bosta dala ni-
česar na srebrnem krožniku. To
je razvidno iz preteklosti. Nadalj-
ne stavke, ako ni drugače mogo-
če doseči poštenih pogojev, so ne-
izogibno na vidiku, ker edino tako
je mogoče prisiliti velepodjetnike,
da se omeščajo in priznajo to, do
česar so delavci in njihove družine
upravičene. Štirideset ur delovni
tednik, je predpogoj, da se ne po-
vrnemo v dobo dipresije in brez-
delja. To je resnica, ki se je za-
vedala velika večina delavcev in
ljudstva.

Nadaljne zahteve po priključitvi Trsta k Jugoslaviji

Iz poročila Sveta kanadskih juž-
nih Slovanov je razvidno, da števi-
lo članstva organizacij in strokov-
nih unij, ki so podpisale resolucije
za priključitev Trsta k Jugoslaviji,
znaša nad 100.000.

Tozavedno poročilo se glasi:
"Se 40 organizacij, ki štejejo
6.228 članov, so sprejele peticijo,
ki zahteva priključitev Trsta k
Jugoslaviji.

Prej so podpisale tako peticijo
9 organizacij, ki skupno štejejo
15.911 članov, ali pa vsega skupaj
do danes 139 organizacij z okrog
22.179 članov.

Individualnih podpisov se je še
dobilo 5.051 ali pa vsega skupaj
21.293.

Unije, ki so sprejele resolucije
za priključitev Trsta k Jugoslaviji:

United Electrical, Radio and
Machine Workers, local 512, To-
ronto; International Lodge 528

Brotherhood of Railway Carmen
and Maintenance, Brandon, Mani-
toba.

Prej so sprejele slične resolucije
42 lokalnih unij, 4 Trades and La-
bour Council-a (z nad 100 lokal-
nih unij in nad nekoliko desetih
tisoči članov). Zatem sta odposla-
la še dva odseka Zveze Ukra-
jskih Kanadčanov, ali pa skupaj 75
odsekov te Zveze in 11 drugih or-
ganizacij.

Računa se, da število članstva
organizacij in unij, ki so sprejele
resolucije ali podpisale peticije za
priključitev Trsta k Jugoslaviji,
znaša nad 100.000 članov.

Poleg tega organizacije naših
izseljencev so poslane nekoliko
stotin brzojavk Svetu vnanjih mi-
nistrov v Pariz, številne resolucije
federalni vladi v Ottawa, urgira-
joč na podporo za priključitev Tr-
sta k Jugoslaviji".

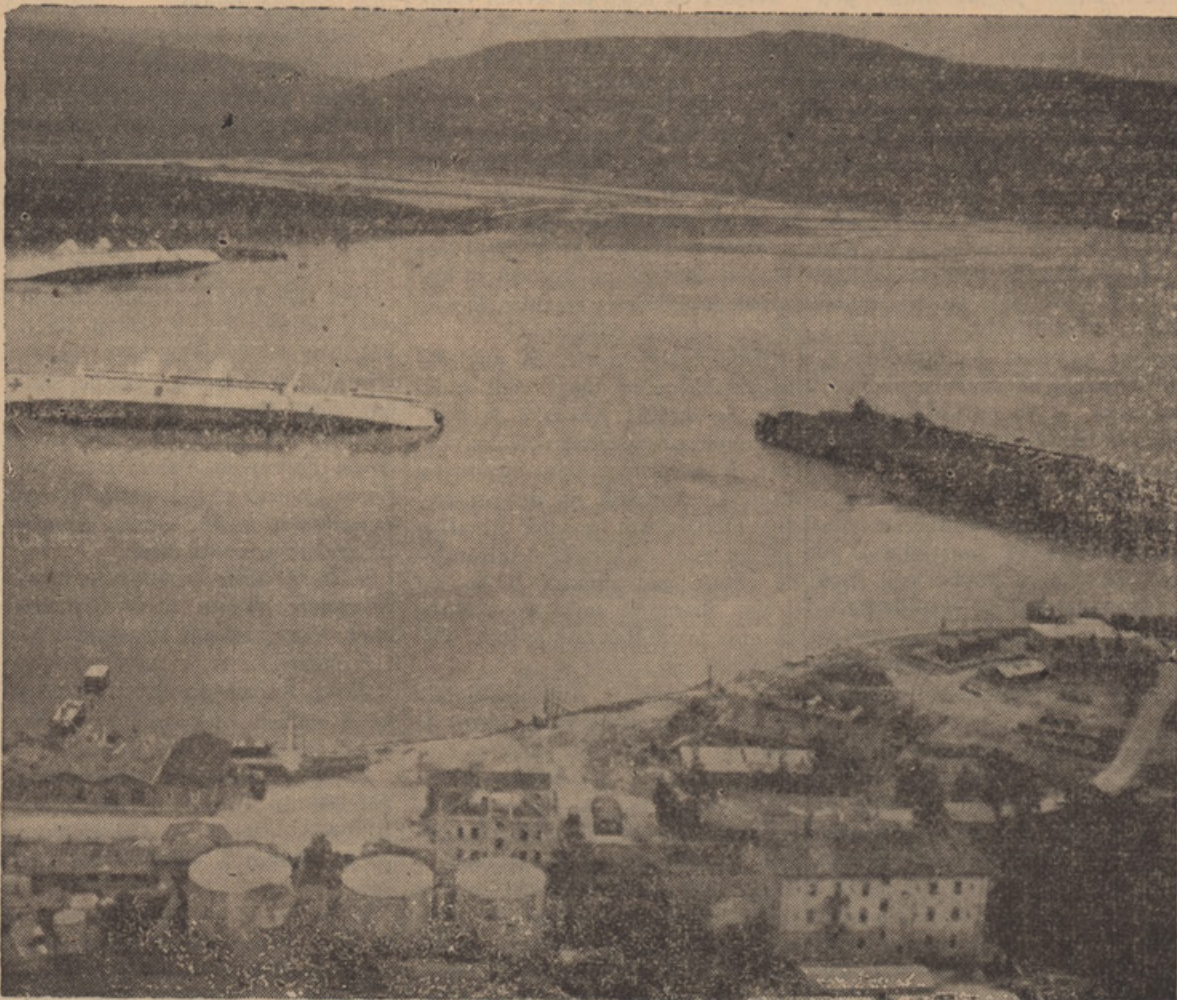
SKJS.

V MAJU, 35 — V PETIH MESECIH 92 STAVK

Ottawa — Minister za delo,
Humphrey Mitchell je naznanil
pretekli teden, da je bilo v teku
maja meseca t. 1. 35 stavk, kate-
rih število stavkarjev je znašalo
47.730. V teku zadnjih šest mese-
cev je bilo pa 92 stavk, število
stavkarjev je znašalo skupaj
61.866 delavcev in delavk.

To je seveda najboljši dokaz mi-
nistru dela, da je precej nerodnos-
ti pri delodajalcih in predvsem v-
sled dejstva, da zanikajo opraviče-
ne zahteve delavcev. Izgovor mi-
nistra, da so razen par agitatorjev

vsí ostali delavci poštene in dobri
državljeni, ne drži vode. Njegov
namen je zvrniti krivico za stavke
na unijske voditelje, toda zaščiti
delodajalce, kateri so v resnici od-
govorni za nared v industriji. Mi-
nister dela bi daleč bolj koristil
tako ugledu kakor tudi splošne-
mu napredku v deželi, da se po-
globi v razmere, ki vladajo v in-
dustriji. Prepričal se bo, da znašajo
pri delodajalcih in predvsem v-
sled dejstva, da zanikajo opraviče-
ne zahteve delavcev. Izgovor mi-
nistra, da so razen par agitatorjev

Britanske in ameriške vojne ladje v Trstu. V Frankovo španijo naj bi jih poslali, ne pa proti zavez-
nice v orožju, ki je toliko žrtvovala za stvar zmage Zedinjenih narodov.

"EDINOST"

Published weekly at

206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,
by Edinost Publishing Proprietor
in Slovenian Language

Registered in the Registry Office for the City of Toronto
on the 25th day of June, 1942, as No. 47939 C. F.

EDINOST

206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.

Izhaja vsako sredo v slovenskem jeziku. Naslov lista:
Dopisi brez podpisa se ne vpoštevajo. Rokopis nenarocnih
člankov in dopisov se ne vrača.
(dalje prihodnjič)

Proti Franku v Španiji - ne pa zaveznika v Trstu - naj bi poslali bojne ladje

Na drugem mestu smo natisnili sliko, ki kaže, kako so prišle britanske in ameriške bojne ladje po Jadranskem morju in se vstavile v pristanišče — Trstu.

Dnevno časopisje, ki je prineslo to sliko, komentira prihod britanskih in ameriških bojnih ladij, da so poslana tja v svrhu "zaščite" miru, ker da bi se mogli dogoditi sicer neljubi izgredi med prebivalstvom v Trstu in po zaveznikih okupirani coni — celo vojni konflikt ako se izjalovi sporazum vnanjih ministrov glede povrnitve Trsta in Julijske Krajine, katere bi jugoslovanska armada mogla izkoristiti ter zavesti Trst in Julijsko Krajino.

Bojne ladje, ki so bile poslani v Trst, seveda niso poslani zaradi parade, ki jo želim britanska in ameriška vojna komanda tukaj vprizoriti. Verjetno je tudi, da po veljavnosti teh ladij, niso odšli tja sami na svojo roko in se vstavili v pristanišče o katerem usodi rešujejo vnanji ministri v Parizu. Najmanj pa opravičuje izgovor tako vojaške komande kakor reakcionarnega časopisja, da obstaja nevarnost za vojne konflikte, katere bi povzročila Federalna ljudska republika Jugoslavija.

Znano je, da sta maršal Tito, britanska in ameriška vojaška komanda podpisali sporazum, ki določa, da ne bosta niti ena stranka povzročala ali pa podpirala akta, kateri bi kršili nacionalno suverenost ali pa dajali potuho onim, ki ga bi povzročali proti težnji ljudstva.

Ta sporazum je podpisan v času, ko se je jugoslovanska armada za voljo miru in varnosti, kljub temu, da je tako Trst kot Julijsko Krajino osvobodila in krvavih bitkah poslednje dni predno je bila popolnoma poražena nazifasistična vojna mašina, ter predno je počasnim napredovanjem prispela in se spojila z jugoslovansko armado, britanska osma in ameriška peta armada — umaknila na drugo stran demarkacijske črte.

Po zavezniškem sporazumu, jugoslovanska armada, ki je osvobodila to ozemlje, katero istočasno pripada po vsej pravici Jugoslaviji, je imela pravico, kot zaveznica zadržati ga v svoji posesti prav tako, kakor sta britanska in ameriška armada imele pravico do okupacije predelov Evrope, ki sta jih osvobodile.

To je torej več kot dokaz, da se Federalna ljudska republika Jugoslavija dosledno drži sporazuma, ki ga je vred z poveljstvom britanske in ameriške armade na Sredozemlju podpisal maršal Tito. To je, da se ena in druga stranka držite predpisov sporazuma, ki določa nedotakljivost narodne suverenitete dokler ni vprašanje novih meja med Jugoslavijo in Italijo rešeno. Toda prisotnost britanskih in ameriških ladij v pristanišču Trst, daje podlago za požiganje na izgrede in teroristične akcije profasističnim in fašističnim elementom, kateri živijo po popolni svobodi v zavezniški okupacijski coni, proti ogromni večini ljudstva, ki zahteva priključitev k Jugoslaviji.

Prisotnost britanskih in ameriških bojnih ladij v Trstu, sedaj, ko se vprašanje Trsta rešuje na konferenci vnanjih ministrov, ni mogoče drugače razumeti kakor: prvič drzno izzivanje in dajanje potuhe preživelim fašističnim in napol fašističnim elementom in drugič eden od najbolj sramotnih poizkusov imperialističnih reakcionarnih elementov pri zanikanju narodnih pravic manjšim narodom ter kršitev pogodbe, ki je bila podpisana med omenjenimi poveljniki in maršalom Titom.

To je višek drznosti in sramote vsled dejstva, da cel svobodoljubni in miroljubni svet zahteva čisto fašističnih zločincev z generalom Frankom na čelu, kot poslednje potomstvo in ljubljence krvnika Hitlerja in Musolinija, kateri oživljajo nevarnost agresije prenovljene fašizma — da je zavezniška vojaška komanda našla za shodno poslati bojne ladje v Trst, kot znak grožnje proti svojemu zavezniku v orožju, medtem ko jih ne vidi za potrebno poslati v pristanišča Španije, da se odstrani fašistično snet, katere podkapa mir in varnost v svetu.

To vprašanje si postavljajo vsa svobodoljubna in miroljubna javnost v svetu. Postavlja si to vprašanje, ker se zaveda velike in drzne krivice, ki se dela z strani posameznih odgovornih krogov proti interesom svojega zaveznika, proti osnovnim načelom, ki jih določa Atlantski čarter, proti osnovni miru in varnosti. Ta svobodoljubna in miroljubna javnost obsoja prisotnost zavezniških bojnih ladij v Trstu, ker se zaveda, da tak akt ne izraža demokracijo in prijateljstvo, ampak nasilstvo — intervencijo.

SLOVENC IN SLOVENKE — JUŽNEM ONTARIO

VELIKI PIKNIK, KI GA PRIREDIJO ODSEKI ZVEZE KANADSKIH SLOVENCEV, SE BO VRSIL V NEDELJO DNE 11 AVGUSTA NA ZELO PRIMERNEM PROSTORU — PORT WHELLER-JU.

REZERVIRAJTE SI TA DAN V NAPREJ!

ANGLEŠKIM IN AMERIŠKIM VOJAKOM

Naslednje pismo je bilo naslovljeno dne 1. maja v slovenskem in angleškem jeziku angleškimi in ameriškim vojakom v okupirani coni (Pasu) A. Pismo je prinesel "Primorski Dnevnik", ki izhaja v Trstu. Glasi se:

Dragi prijatelji!
V dne, ko se spominjamo zadnjih slavnih dni naše skupne borbe proti nazi-fašistični spaki, svetlih zadnjih dni aprila in prvih dni maja preteklega leta, ko smo se zmagovito združili v naših mestih in vaseh, tovariši v orožju, sprejmite pozdrave primorskih partizanov, italijanskih in slovenskih borcev za svobodo te zemlje.

Ves čas vojne smo z ljubeznijo in zaupanjem spremljali vašo borbo proti rednim osnim vojskam, ogromni spopad med vašimi motoriziranimi divizijami in Hitlerjevimi in Musolinijevimi armadami, etape vašega zmagovitega pohoda od libijskoegiptskega puščave do severne Italije. Te etape so skupno s slavnim napredovanjem Rdeče armade od Volge do Berlina bile za nas postajale gotove zmage proti našim zatiralcem, bile so nam v uteho in so nas vzpodbujale pri naših naporih in žrtvah, v ostri borbi, ki smo jo tudi mi vodili proti istemu sovražniku in za isto skupno stvar: svobodo vseh narodov, zmago demokracije in napredka, srečnejšo bodočnost miru in blagostanja.

Pot anglo-ameriških vojsk in pot Rdeče armade je zaznamovana s krvjo mnogih junaških borcev, z grobovi mnogih vojakov, ki so žrtvovali svoje življenje za to zmago. Toda odkar so ta pota z juga in vzhoda prodrli v tedanjo "Hitlerjevo evropsko trdnjavo", se je vaša kri in kri vaših in naših sovjetskih prijateljev pomešala na tej poti s krvjo evropskih partizanov, s krvjo naših najboljših tovarišev, s katerimi smo vas pričakovali in ki jih ne bomo več videli. To je sveto poročstvo, ki je zapečatilo pakt bratstva med našimi narodi. Bodite z nami, dragi prijatelji, anglo-ameriški vojaki in pomagajte nam to pogodbo uveljaviti.

Preveč so trpeli ti naši narodi, preveč so krvaveli v vojni, ki je bila žal potrebna, da so se rešili zatiralca ali pa grožnje zatiranja. Odkar smo si priborili svobodo in

mir, jo mi, ki smo se zanjo borili, hočemo tudi ohraniti v dobi, ki nam ne bo več doba nerazumevanja, mržnje, nezaupanja in spopadov, ampak vzajemnega zaupanja, ljubezni, bratskega sodelovanja. Skupno moramo zgraditi novi svet na razvalinah onega, ki smo ga uničili.

Naša pokrajina je bila prva v Evropi, kjer se je razvil partizanski gibanje. Spočetka, spomladja 1942, so se stvorile male slovenske skupine, ki so bile raztresene po deželi in slabo oborožene. Iz teh skupin so se razvile brigade in odredi. Po 8. septembru 1943, so se pridružile tem slavnim vrstam tudi stotine in stotine Italijanov, stvorile so se divizije in korpusi, ki so vezali vedno večje število fašističnih čet: v lanski velikonočni ofenzivi je sovražnik vrgel proti nam celih 40.000 mož vseh plemen in vseh vrst orožja.

Ko smo, boreč se z našim ediniim orožjem, ki smo ga zaplenili sovražniku, osvobodili obširno ozemlje v severnem Primorju, so našemu XI korpusu dodeli anglo-ameriško in sovjetsko vojaško misijo in vaša letala so nam od časa do časa začela voziti orožje, obleko, živila. Vse to je znak, kako so našo borbo cenile vaše najvišje komande, s katerimi smo bili v zvezi.

Koliko vaših tovarišev letalcev, ki so odskočili s padali iz letal, zadeti v Benečiji in v bližnji Furlaniji, so nam izročili naši tovariši, italijanski garibaldinci. Spremljali smo jih preko naših gora v notranjost Slovenije, kjer je bilo letališče, odkoder so odpotovali proti svojim vojniškim črtam.

Mesta in vasi, Slovenci in Italijani, so nam nudili vse potrebno, da smo se prehranili; vse je bilo organizirano, na tisoče mož, žena in mladincev, so v podtalni borbi proti nazifašizmu tvegali ječo, mučenje, koncentracijska taborišča, smrt. In naši smeli tovariši, so tudi v vaseh in mestih napadali sovražnika in izvršili drzne podvige. Tako smo se borili, zato so se naši narodi imeli za zaveznike vaših držav, zaradi tega se mi, primorski partizani, imamo za vaše tovariše v orožju. Kot take smo vas pričakovali v borbi, kot take vas pozdravljamo

Primorski partizani

danes, spominjajoč se zgodovinskih dni pred enim letom.

Ali se spominjate? Približevali ste se, zasledujoč poraženega sovražnika po severni Italiji, katere mesta so se eno za drugim upirala okupatorju. Z vzhoda je po zmagi nad odličnim sovražnikovim odporom napredovala redna jugoslovanska vojska. V Trstu se je uprlo delovno ljudstvo, prišli smo z naših hribov. 2. maja se je nemška vojska v Italiji predala do Soče. In na Soči so se one dni pretčali naši in vaši oddelki. Potem smo vas pozdravili in bili ste naši gostje. Junija se je po sporazumu med vašim poveljnikom Aleksandrom in našim vodjom Titom pokrajina razdelila v dve coni in vi ste ostali kot okupacijske čete v zapadnem delu, medtem ko je vzhodni del pod zasedbo jugoslovanske vojske.

2. maja boste imeli v Trstu mimohod ter s tem proslavili dan konca vojne v Italiji. Sovražniki naše skupne borbe delajo na račun vaše parade politične špekulacije fašističnega kova. Prikazujejo jo v protijugoslovanski in celo protisovjetski luči, da bi sejal razprtje med demokratičnimi silami, ki so skupno premagale fašistično spak.

Ne vas ne nas ne bodo ujeli v mrežo take lažne propagande, naprosto, vedno bolj bomo združili svoje sile, da uničimo fašizem do njegovih zadnjih sledov.

Z vašimi funkcionarji, ki politično upravljajo to ozemlje, smo včasih razpravljali o tem, kako tolmāčiti demokracijo. Oni hočejo bolj formalno demokracijo, medtem ko bi mi hoteli, da bi bila bolj dejanska (bistvena?) in v skladu z interesi vsega ljudstva, zlasti onega, ki dela. Toda to so razpravljanja med prijatelji in zavestniki, kajti osnovne svobodščinske, za katere smo se skupaj borili, nam omogočajo uveljaviti naš glas, podpirati pravice našega ljudstva.

Leto dni je od tega, kar smo se srečali. Praznujoč tako skupno one dneve, vas ponovno prisrčno in tovariško pozdravljamo, prijatelji, anglo-ameriški vojaki, ter pri tem iskreno želimo vse najboljše vam, vašim državam in vašim narodom.

Primorski partizani

450.000 delovnih ur delo ljubljanske mladine za III kongres

Če si ogledamo rezultate našega tekmovanja in jih primerjamo z obvezami, našimi tekmovalnimi načrti, lahko ugotovimo, da smo tekmovalni načrt v glavnem presegleli. 450.000 izvršenih delovnih ur, 15.000 kg zbranih tekstilnih odpadkov, preko 2000 kg zbranega bakra za elektrifikacijo Notranjske, delo na kulturno-prosvetnem področju itd. so naši rezultati. Če jih primerjamo s 390.000 delovnimi urami, 10.000 kg tekstilnih odpadkov, 2000 kg bakra, kar stoji v naših obvezah, pomenijo presežek našega načrta in nam pravijo, da smo se dobro pripravili, da smo III kongresu lahko: "Obveze tretjemu kongresu, maršalu Titu in našim narodom, smo izpolnili in prekoračili".

KAJ NAM JE PREDVSEJ OMOGOČILO, DA SMO DOSEGLI TOLIKŠNE USPEHE?

Naše tekmovanje se je začelo s sestavljanjem obvez, ki so poleg ostalega pomenile naše delovne načrte. Še marca smo jih postavljali, dobile pa so končno v mestni obvezi, ki je vključila mladino Ljubljane tudi v delo, ki je bilo predvideno za vso mladinsko organizacijo Slovenije, svoj glavni delovni načrt. Ta je usmeril vse naše osnovnih organizacij in tako omogočil, da bodo naše organizacije vedno vedele, kje morajo predvsem zastaviti vse sile, da bo izveden načrt. Na ta način smo lahko prispevali svoj delež za elektrifikacijo Bloške planote in dela Notranjske, za gradnjo progve v Borovnici, ne da bi naše obveze pri tem ostale neizpolnjene. Načrtno delo, h kateremu je pristopila naša organizacija v teku tega tekmovanja, je važen čimtelj, ki nam je pripomogel k temu, da smo dosegli tolikšne uspehe.

Druga stvar, ki nam je pripomogla k temu, da smo v glavnem prekoračili obveze, da naše delo ni ostalo brez uspeha in da pomeni velik delež k naporu za obnovo, je dejstvo, da smo naredili velik korak naprej v trdni povezanosti z našo ljudsko oblastjo. O tem nam govore popravljene ceste, zamat jarki, zbrani tekstilni odpadki itd.

Če gledamo, kako se je naše tekmovanje razvijalo, bomo lahko ugotovili, da se je v vsakim dnem dobivalo vse večji obseg, da so se vanj z vsakim dnem aktivno vključevale nove vrste mladincev, da je dobilo tekmovanje sredi aprila največji razmah, potem lahko rečemo, da je šlo za to, ker smo znali povezati tekmovanje z vsemi našimi organizacijskimi vprašanji, da smo v tekmovanju tudi reševali ta vprašanja. Poleg že v začetku omenjenih stvari so ta tri dejstva pomagala k temu, da smo presegleli svoj tekmovalni načrt, da smo utrdili našo organi-

zacijsko, da ni več samo nejasnih vprašanj v zvezi z našimi delovnimi področji, ampak da se številna moč naše organizacije resnično odraža v njenem vsakdanjem delu.

Taki so torej uspehi, ki jih je dosegla mladina v Ljubljani v času prvomajskega — predkongresnega tekmovanja. Toda če hočemo, da bo III kongres za nas izhodišče za nove delovne podvige, da bomo naloge, ki jih bo pred nas postavil III kongres, izpolnjevali še z večjim uspehom, potem je naša naloga, da to, kar smo danes dosegli, utrdimo, po drugi strani pa kritično pregledamo napake in pomanjkljivosti, ki smo jih v času tekmovanja opazili. Če smo v tekmovanju dokazali, da nadaljnjemo delo naših najboljših mladincev, da sta naša zavest in pravilen odnos do današnjih nalog množična kot vsakdanje težave, da smo pristopili k načrtnemu delu, da več in bolje pomagamo naši oblasti, smo veliko naredili za utrditev naše organizacije; zato je naša naloga, da te štiri osnovne uspehe utrjujemo, da jih neprestano poglabljamo in širimo. Našemu delu moramo torej dati še globlje politične osnove, še tesneje se moramo povezati z oblastjo.

Osnovna slabost, ki se je pokazala v našem delu za III kongres, je v tem, da so v srednjih šolah nismo dovolj zadalili in vprašanju učenja in da tudi v fizikalni nismo dosegli tistega, kar smo si postavili v svoj tekmovalni načrt.

Prva konferenca po semestru nam je pokazala, da je v naših srednjih šolah 46% slabo ocenjenih dijakov. To je neuspeh, za katerega lahko rečemo, da je v pravem nasprotju z uspehi, ki smo jih dosegli pri delu, da naše srednješolske organizacije niso doumele, da je učenje njihovo najvažnejše delo za obnovo, da so o učenju samo veliko govorili, pri tem pa dopustili, da so naši dijaki v veliki meri mirno nadaljevali staro, slabo prakso v odnosu do učenja. Tudi naši funkcionarji v tem vprašanju niso dajali vzgledov in neredek je primer, da so prav oni tisti, ki so slabo ocenjeni. Vse to nam kaže, da je to vprašanje tako resno, da je prav zadnji čas, da ukrenemo vse, da ga rešimo. Pri tem moramo vedeti, da je to naloga, ki jo postavlja pred nas naš maršal Tito v noveletni poslanici, da je to naloga naše srednješolske organizacije in da je učenje dolžnost, ki jo naloga organizacija vsakemu svojem članu. Zato moramo pristopiti k izboljšanju naših učenjskih krogov, iz njih moramo povsod narediti najboljše sredstvo za učenje, dvigniti moramo disciplino v šolah na najvišji nivo. Treba je poiskati več stika s proforskimi zborni, da nam bodo v večjo pomoč. Pri tem naj nam bo za vzgled TSS, ki je v predkongresnem tekmovanju postala najboljša šola v Sloveniji.

To so uspehi in slabe strani našega tekmovanja. Storitni moramo vse, da dobro utrdimo, slabo popravimo, tako da bomo v letu 1946 dali vse za to, da bo res leto največjih zmag na področju obnove in izgradnje.

Janez Nedog

Citatelji — člani in članice organizacij! Potem ko ste prečitali ta članek, ki ga je napisal mladinec Janez Nedog, boste nedvomno prišli do zaključka, da vam daje veliko pouka, kakor postaviti stvari, kako pregledati dobro in slabo stran doseženega dela in kako do tega ugotoviti, ali slabo zboljšati. Ali se mi tukaj vprašamo, kaj bi lahko naredili, kako bomo naredili, kako zboljšati delo, da bi dosegli več in boljši uspeh. To je posebej važno vprašanje za odseke Zveze Kanadskih Slovencev, da se poleg tega vprašanje povežejo tudi organizacijska vprašanja, ker samo tako bo mogoče zagotoviti uspeh dela in tudi organizacije.

32.153 PODPISOV NA PETICIJE ZA TRST

Od dneva ko smo zadnji objavili število organizacij in posameznikov, je podpisalo peticijo za Trst, še ponovnih 18 organizacij s skupnim številom članstva 4.802 — ali skupno do danes 99 organizacij v katerih je začlenjeno 15.911 članov.

Istočasno je bilo poslano na glavni urad S. K. J. S. 7.406 podpisov na pole od posameznikov, kar znaša skupno s prejšnjimi poslanimi podpisi 16.242.

Organizacije katere so naknadno podpisale resolucijo so:

- Odseki Hrvatske Bratske Zajednice; št. 832, 812 in 755 s skupnimi člani 283. (pred tem je podpisalo 24 odsekov s skupnim članstvom 2.266.) Sedaj je vsega skupaj 27 odsekov od H. B. Z. s skupnim številom članstva 2.549.
- Svet Kanadskih Južnih Slovanov: Vancouver, Kirkland Lake, Val D'or in Toronto, 1938 članov. (Preje 759 članov). Vsega skupaj, 2.697 članov.
- Savez Kanadskih Hrvatov: South Porcupine, Val D'or in Toronto (West) z 123 člani. (Preje 9 ogranokov z 581 člani). Skupaj 12 ogranokov z 704 člani.
- V. P. Z. Bled — št. 2 in 4, — 70 članov. (Preje 8, — 347 članov). Vsega skupaj 10 odsekov — 417 članov.
- Savez Kanadskih Srbov: Toronto 96 članov. Vsega skupaj do danes 8 ogranokov z 368 člani.
- Savez Kanadskih Slovencev: Val D'or in Toronto — 84 članov. (Preje 8 odsekov — 197 članov). Vsega skupaj 8 odsekov 281 članov.
- S. N. P. J. — Društvo 648, z 63 člani. (Preje 1 z 11 člani). Skupaj 2 društva z 74 člani.
- Hrvatski Prosvetni Dom, Vancouver — 1500 članov.
- H. R. S. S. — Val D'or, 16 članov.

Jasno je torej, da je v sedanjih nov. (Preje Welland — 45.)

Unije: I. U. M. M. S. W. — Val D'or, — 815 članov.

Udruženje Ukrajinskih Kanadčanov, — Val D'or — 73 članov. Največ podpisov do danes ima Vancouver — 3.775, potem Toronto — 2.375. Na tretjem mestu je Montreal z 1.360 podpisi.

Na četrtem mestu je Sudbury, kateri ima 724 podpisov, takoj za njim je Schumacher z 700 podpisi. Sault St. Marie ima 544 podpisi, Port Arthur 455, St. Catharines, 440, Kirkland Lake 426, Port Colborne 260, Val D'or 240, Windsor 235, Kitchener 210, Creighton mine 200, Mountain Park 200, New Toronto 200, Edmonton 180, Malartic 180, Larder Lake 160, in Cadomin 130.

Po 120 podpisov imajo naslednje mesta: Cornwall, Ont. Drumheller, Alta., Crows Nest, B. C. in okolica.

Po 112 podpisov: Freeman, Ont. Po 100 podpisov: Nordegg, Alta., Osoyoos, B. C., Beardmore, Ont., Bradford, Ont., Leamington, Ont., in Cranbrook, B. C.

Nelson ima 83 podpisov, Geraldton 80, Burnside 80, Leavack 80, Noranda 76 in Princeton 74.

Po 60 podpisov: Cumberland, Sioux Lookout, Conaught, Ont. East Coulee, Alta., Copper Mountain, B. C.

Po 55 — Hedley, B. C. Po 50 podpisov in manj, imajo: — Thamesville, Ont., — 34 South Slovan B. C., 20, Perron, Que., — 14, London, Ont., 10; Hudson, Ont., 27; Springhill, N. S. 38; Newbury, Ont., — 7; Yellowknife — 2; Brilliant, B. C. — 32; Welland, — 36; Ladysmith, B. C. — 40; Drummondville, Que., — 2; Whitehorse, Yukon — 40; New Westminster, B. C. — 40; Kelowna, B. C. 23; Kingston, Ont. — 36; Kississing, Man. 33; Kamloops, B. C., 20; Dawson Creek, B. C.

31; Nanaimo B. C. — 52; Richmond, Ont. — 33; Langley B.C., B. C. — 6; Powell River, B.C. — 5; Winnipeg, Man. — 20; Pointe-aux-Trembles, Que. — 25; Edson, Alta., — 40; Janow, Man. — 20; Garson mine, Ont. — 40; Cairo-Bothwell, Ont. — 44; North Bay, Ont. — 4; Acton, Ont. — 29; Hearst, Ont. — 21; Stratford, Ont. — 40; Duncan, B. C. — 40; Matachewan, Ont. — 13; Port Radium, N. W. T. — 11; Salmo, B. C. — 4; Favorable Lake, — 20; Delamere, Ont. — 37; Billings Bridge, Ont. — 40; Timmins, Ont. — 40; Atlin, B. C. 26; Smithers, B. C. — 20; in Sarnia, Ont. — 20.

Kaj je s Hamiltonom, Niagara Falls, Thorold, Brantford Calgary in drugim večjim mesti katere se še niso oglašile?

Iz urada Sveta Kanadskih Južnih Slovanov.

TRŽAŠKO VPRAŠANJE IN AMERIŠKA POLITIKA

Nadaljevanje in Konec:

Da ponovim. Strinjam se z Vami, da je Trst jedro cele zadeve. Zakaj? Ker je glavni ekonomski faktor vse Julijska Krajina. Zakaj bi ga ne gledali v tem smislu? Čemu ga smatrat za nekaj postopranskega, nekaj ločenega od Julijske Krajine — njegovega zaledja? Zakaj bi ne priznali oživitnega — da namreč Italija ne rabi Trsta, da je Trst bil kakih dvajset let le veliko breme za njeno gospodarstvo, da vitalno trgovinsko življenje Trsta ni odvisno od Italije, temveč od Jugoslavije (zlasti Slovenije) in drugih držav proti severu: Avstrije, Ogrske, Čehoslovaške? Čemu bi odkrito ne priznali, da je bila Jugoslavija — vse drugače nego Italija — naša zaveznica še predno smo se mi podali v vojno? Čemu zanikavati moralne ozire, da je namreč Trst Jugoslaviji potreben kot njen edino pripraven dostop do morja. Zakaj se ne zavedati dejstva, da je Trst industrijalno mesto, ki dolguje svoj razvoj manj svoji lastni gospodarski izpodbudi, kakor pa svojemu jugoslovanskemu ozemlju in deželam severno od tega?

Jaz mislim, gospod tajnik, da bi morali kar hitro uravnati naše uradno mišljenje o tem predmetu ter tako miselnost odkritosrčno postaviti v takojšnje izvajanje. Dobro bi bilo, če bi tudi praktičarji, kar učimo. Bodisi to, ali pa priznajmo, o čemur je mnogo informiranih ljudi že pričelo sumiti, da varamo z etničnimi nazori za dosego političnih motivov; da so nas zapeljali v to zamotano igro Britanci, Vatikana, dalje bojazni administracije glede 'italijanskih' glasov pri volitvah leta 1946 in 1948, naše želje, da zastavimo prodiranje sovjetskega vpliva, — da, Vaše lastno preveč lokavo 'apiznaje' senatorja Vandenberg, katerega ponovna izvolitev prihodnje jesen je deloma odvisna od "slepih" protisovjetskih poljskih glasovnic v Michiganu; da smo ga poštno zavolili in sedaj ne vemo, kako se potegniti iz zagate. Mislim, da je treba hitro storiti eno stvar ali drugo. Prodiranje sovjetskega vpliva ne moremo ustaviti le z nikalnostjo. Lahko delamo načrte za atomski "blisk" na Rusijo v bližnji bodočnosti, — ali pa preobrazimo naše smernice in stremimo doseči ideološki kompromis med nami na eni strani ter Rusi in njihovimi "dobrimi sosedi" v vzhodni Evropi na drugi, kajti vsi želijo takega kompromisa. Faktično pa je tak kompromis potreben, če se hočemo izogniti še druge velike vojne.

Britanci se tega dobro zavedajo. Večno se ne upirajo neizogibnemu. Pričakujem (vzroke imam za to), da bodo kmalu spremenili svoje stališče glede Trsta (mesto in luko so že itak začasno objubil premierju Simoviću in jugoslovanski kraljevi vladi 1941) in nas lepo pustili, da zopet držimo protijugoslovansko, protisovjetsko vrečo.

Če dopustite, da se to dogodi, bo to zame kot Amerikanca poniževalno. V sled tega Vam pišem predno se vrnete v Pariz — ne toliko v interesu Jugoslavije in Trsta, kakor pa da Vas vzpodbujam formirati pozitivno zunanjo politiko, ki naj bi slonela na želji, da gledamo zmerno na razvoj v takih državah kot je Jugoslavija ter da kooperiramo s takimi državami. Kar faktično delamo danes je, da tiramo nekatere izmed njih (vključivši Kitajsko) še bolj proti levu, nego same želijo.

Upam, da se ni prepozno za Združene države, da nudijo moralno vodstvo v mednarodnih zadevah. En način za tak začetek je, da takoj spremenimo svoje stališče glede tržaškega vprašanja, predno se zopet znajdemo, da držimo prazne vreče.

Trst se je razvil v važno mesto in pristanišče v zvezi z gospodarsko dinamiko na jugoslovanskem in srednje-evropske ozemlju pred letom 1918, ko so bili dobri odnošaji med tem pristaniškim mestom in njegovim zaledjem umetno prekinjeni. Jugoslavija ne zahteva Trsta zase, temveč da se ga vrne v njegov gospodarski krog, v okvirju katerega se je prvotno razvijal.

Če Združene države še nadalje zahtevajo, da se Trst izroči Italiji, tedaj bomo ruvali proti gospodarskim interesom Jugoslavije in centralne Evrope, ki sta obe navezani na Trst, kakor tudi proti gospodarskim interesom Trsta samega. Delati proti slednjemu če bolj otežuje večje ekonomsko in politično vprašanje, s katerim tvori neločljivi del.

Trdno sem prepričan, da bo izročitev Trsta Jugoslaviji odprla

vrata v centralno in vzhodno Evropo in porušila ekonomske bloke; na drugi strani pa bi "formiranje izključnih političnih in gospodarskih blokov", katere Vi ne odobravate, postalo neizogibno, če bi Trst bil Jugoslaviji odklonjen.

Pravilno ste izjavili, ko ste rekli da meja med Jugoslavijo in Italijo pred 1945 ni bila pravilna. Toda opozoriti Vas moram na dejstvo, da od 1919 do 1941, ko je Italija navaila na Jugoslavijo, tudi italijanski voditelji glede Trsta niso smatrali razmejitve zadovoljive. Prav nič niso zakrivali svojih aspiracij, da raztegnejo mejo proti severu na račun Jugoslavije in v dobrobit Italije. Italija je skušala to doseči v drugi svetovni vojni. Da si pridobi zaledje Trsta, je okupirala in priklopila "v svojemu državo" večino Slovenije. Na vsak način se lahko verjame, da italijanski voditelji še niso spremenili svojega mišljenja glede točke. Da, kadar se govori o Trstu, je zelo malo različne v mišljenju takih nacionalističnih "liberalcev" kot je de Gasperi in takih komunističnih voditeljev kot je Tagliati.

Kako more pameten človek pričakovati, da bi Jugoslavozi pozabili na ta dejstva — kot se ne more pričakovati od Čehov — ali Rusov — da pozabijo na Monakovo? In Vaše sedanje smernice glede Trsta le še bolj poudarjajo važnost teh dejstev v mislih Jugoslovancev in drugih Slovanov.

Niti ne more pameten človek ignorirati dejstva, da želi na deset tisočev Italijanov v Julijski Krajini, zlasti Tržačanov, pridružiti se Jugoslaviji, medtem ko menda ni v celih pokrajini nepoitalijančenega, nekvizilinskega Jugoslavo, ki bi želel ostati pod Italijo.

Človek se res ne more načuditi državniškemu postopanju Jugoslavije napram italijanski manjšini v okvirju svojih meja ter svojstvenemu načrtu za samooblast Trsta, ki ga je predložil podpredsednik Kardelj najprej v Londonu, nato pa v Parizu. To postopanje in ta načrt po mojem mnenju resnično predstavljata prave merilo jugoslovanskih narodov, ki zaščitijo bolj obzirno postopanje od naše strani, nego smo jim ga pa posvečali. Njihova širokogrudnost v zvezi s tržaškim vprašanjem, ki so jo pokazali z izrednim samozadržanjem v zvezi s neprenehne negotovnosti in izzivov, najde svoj enakost v tisti kakovosti italijanskega naroda, katero je izrazil Mazzini v svoji knjigi 'Pravice človeka', ko je dejal, da dela Soča, kjer so približno ruski izvedenci postavili svojo črto, — mejo, ki jo je Bog oddelil Italiji.

Morda se bo zdelo smešno nekaterim, da so Rusi in Bog zedinjeni na tej točki; kot Američanu je zame tragično, da morajo Združene države upirati se zgodovinski pravi.

Upam, gospod tajnik, da boste vzeli v obzir spremenitev smernice ameriške zunanje politike glede Trsta. Prizadete ga je več, nego samo bodočnost tega mesta. Naše smernice, ki so sedaj v veljavi, so morda vseč nekaterim Amerikanecem radi njihove 'odločnosti' in 'trdnosti', a zame je vse to le del svetovnega nagibanja k tretji svetovni vojni.

Upam, da se to nagibanje še lahko ustavi. Uverjen sem, da ni v našo nacionalno korist, če dovolimo, da se nadaljuje. S tem pa ne mislim, da moramo z Rusijo "v Monakovo" glede vsake zadeve, kot je sugeriral senator Vandenberg s svojo plitvo opazko v Parizu. Menim namreč, da pri takih vprašanjih kot je Trst, se jim moramo mi, in s tem mislim uradno Vas, — približati po črti, ki je dosledna človeškemu pogonskemu podvigu po vsem svetu, predno pride do krize. Če bomo to izvajali, nam ne bo treba hoditi "v Monakovo" radi takih vprašanj ali kateregarkoli 'apizati'.

Občutek imam, da mi Američanci, ki smo v svoji privilegirani poziciji kot sila daleč pred ostalim svetom, ne moremo pričakovati, da bi narodi v sorazmerno nerazvitih deželah, ki se sedaj nagibljejo k napredku, ustavili svoj korak k zboljšanju lastnega položaja le iz namena, da bi ne dajali poguma našemu nagnjenju v izolacijo. Naši nacionalni interesi ležijo po mojem mnenju v tem, da se pridružimo temu negibanju v nazadnjaških narodih s tem, da ga podpiramo — in ne zadržujemo.

S spoštovanjem,
(Podpis) LOUIS ADAMIC
(SANS)

V ZADNJE SLOVO ČLANU ZKS. IN SKJS.

Zbrali smo se, da se poslovimo od našega pokojnega člana, Janeza Lavriča, katerega je mati narava poklicala k sebi in ga sprejela v svoje naročje. Lepo in primerno je, da vidno pokažemo, da smo vsi, zlasti pa člani Z.K.S. in S.K.J.S. cenili in spoštovali njegov trud in njegovo iskreno zanimanje, katerega je posvečal v življenju za plemenito stvar in za uresničenje končnega cilja naših organizacij. S tem, da se je pokojni J. Lavrič pridružil naši organizaciji ter deloval pod njenim okriljem, je dokaz, da je živel za ideale, ki so od nekdaj dvigali duh in srca vseh narodov in vseh časov k plemenitejšemu in popolnejšemu razumevanju nalog človeštva.

On sicer je odšel, toda skrb in ljubezen katero je posvečeval svojim dragim in svojemu bližnjemu, bo kakor seme, ki je padlo v rodovitno zemljo, vzklilo in rodilo stoteren sad nam in bodočim rodovom. Težko nam je zapomniti globoko resnico, da to, kar človek imenuje smrt, pravzaprav ni konec — ni smrt, temveč večni proces prirode, prenavljanje in prelivanje življenja iz ene oblike v drugo. Ta misel bodi v tolažbo vam, katerim je pokojni tovariš najbližji, najljubši tovariš in pomočnik v življenju, kakor je bil nam, ki smo ga poznali in zato cenili in spoštovali.

Bodi mu blag spomin in večna slava!

To so poslovilne besede, katere je govorila Margareta Slak ob svežem grobu tovariša John Lavriča, katerega pogreb je bil veličasten, kar je znak, da je bil zelo priljubljen. Pripomniti je, da še ni bilo takega pogreba od 1928 leta v Timmins-u, ko je ogenj v Hollinger rudniku zadržal večje število rudarjev ter so bili pokopani vsi na eden dan.

Pokojni John Lavrič je bil v 6 organizacijah in v poslovilnim govorom se je poslovilo od njega devet govornikov to so bili:

John Kužnik iz Kirkland Lake od Gl. urada V. P. Z. B. — Jože Knafel od odseka št. 3. — Margareta Slak, od Zveze Kanadskih Slovencev. — Joe Makše, od Pevskega Društva "Triglav". — Charly Švrjuga, od Saveza Kanadskih Hrvatov. John Novosel, od H. B. Zajednice. Stevens, od L. P. P. Bil je tudi govornik od U. M. M. S. W. U. (rudarska Unija). Od mladine pa je govorila Anie Kotze.

Vence so položili naslednji:

Odsek "Krka št. 3, Odsek mladine št. 3, Zveza Kanadskih Slovencev, Timmins, Savez Kanadskih Hrvatov, H. B. Zajednica, 657, Timmins, L. P. P. Jugoslovanski Klub, Timmins, Svet Kanadskih Južnih Slovanov, V.P.Z. Bled št. 1 Kirkland Lake, P. D. Triglav, Kirkland Lake, Prijatelji,

South Porcupine, Prijatelji Slovenci iz Timmins-a, Jože Benčina, Janez Kordiš, Kirkland Lake, družina Kotze, družina Saffer, družina Tony Lavrič, Kirkland Lake, družina Mele, Kirkland Lake, družina Lojze Košmri, družina Zobec, družina Ignac Zupančič, Jože Kordiš, Matija Bayt, družina Zakrajšek, družina Virc, Milan Kesarič, družina Starič, družina Tegel, J. Kapš, družina Lavrič, Mr. in Mrs. Spears, J. Mate je plačal za sv. mašo, Pevski zbor mu je pa v cerkvi zapel žalostinko.

Prijatelji iz Timmins-a, Kirkland Lake, Rouyn, Toronto in Val D'or-a so napolnili cerkev do zadnjega kotička, kjer se je vršil poslednji obred za pokojnim John Lavrič-em.

Rev. J. R. O'Gorman je opravil obred v cerkvi (Church of The Nativity) in Rev. J. Calaghan je spremljal spoved na rimsko katoliško pokopališče ter opravil obrede na grobu.

Pokojni je bil doma iz Loškega Potoka, Srednja vas št. 7. Rojen je bil leta 1897 ter je prišel v Kanado 1928. leta. Zadnjikrat je bil na obisku doma v starem kraju 37. leta. Doma zapuščal, ženo in 3 otroke, 2 sina in eno hčer, 4 sestere in 2 brata v Franciji. Ta poslednja nesreča oziroma bolj rečeno zanikost kompanije ker ne skrbi za varnost svojih delavcev,

Margareta Slak

ČLOVEK NI VEDEL OD KOD BO ZAROPOTAL MITRALJEZ

Port Arthur — Po dolgem času se zopet oglasim z enim dopisom, oziroma pismom, katero želim da se ga priobči v listu Edinost. Prejel ga je pred par dni moč oče od svojega prijatelja iz vasi Trava iz starega kraja, glasi se: Dragi prijatelj France!

Prejmi moje najlepše pozdrave in od moje žene. Dobil sem tvoja dva pisma, enega za drugim ali ti nisem mogel prej odpisati, ker nisem bil doma. Pozdravlja vas tudi tvoja mati in moja.

Vem, da si radoveden, kako je bilo med vojno pri nas, tudi kako je sedaj. Če bil hotel vse to opisati, bi imel veliko tega za pisati, in če bi s tabo en mesec govoril in še bi ti vsega ne bi mogel povedati.

Vem, da ste mnogo slišali in čitali po časopisih, kaj vse se je dogajalo tukaj. Resnico gorja si pa noben ne more predstavljati. Vem, da se spominjaš kaj sva prestala v prvi svetovni vojni, ali kar se je pa zdaj dogajalo z nami, to je nekaj posebnega.

Prej je trpela vojna vihra samo na fronti, ali zdaj ni bilo za nas nobene rešitve. Sovražnik nas je uničeval iz štirih strani in od vsakega samo nemila smrt. Od ene Ita-

lije, od druge Nemci, od tretje domači izdajalci in od četrte pa glad. Prej ko so nas v internaciji odgnali, smo se skrivali in potikali po grmovju kot zverina. Doma se nismo upali spati in tudi po polju se ni dalo delat, ker človek ni vedel od kod bo zaropotal mitraljez. Zdad si pa predstavi naše teško življenje. Po gozdu skrivati samega sebe, žene, otroke, stare ljudi in vse svoje premoženje. Na vsezadnje so nas vendar dobili, moške so odpeljali v internacijo, in tudi žene in otroke bi bili ravno tako kakor iz sosednjih vasi, ali tiste dni, so bili k sreči, da smo ostali pri življenju napaden od naših partizanov, ki so jih vstavili, da niso šli naprej. En dan so jim na Mrzli vodici, ko so iz Čabra peljali naše ljudi, partizani razbili 18 kamionov.

Največje taborišče je bilo na Rabu — otoku. Kar se je tam dogajalo, se ne da opisat. Tam je pokopališče naših najboljših ljudi. Ni čudno za tiste, ko so dali svoja življenja, mnogo bolj pa je čudno za to majhno skupino kolikor nas je ostalo, da smo se še nazaj povrnil.

Domovi, ki smo jih morali zapustiti, jih danes ni več. Tam, kjer je prej stala hiša, so zdaj samo razvaline. Krivolocni in brezsrčni fašizem, nam je uničil vse. Kamor se človek ozre, tam se bolj žalostno vidi. Oropani smo do konca in kraja, edino ostala nam je obleka, katero smo imeli na sebi in ta zadnja nit življenja. Zdad stanujem na Travi, v Mihletovi hiši. Kako dolgo nevem, mogoče da se bom kam drugam preselil. Saj gruntov je dosti samo vse je opustošeno. Zdad smo začeli živeti in popravljati si stvari od najmanjših do največjih. Tudi zaslužek je precej dober, samo kaj čem, ko moram delati sam zase in zraven za štiri moje sestre, ki so ostale pod milim nebom, njih možje je položila krogla iz sovražnikove puške v prerani grob.

Upam da bomo vse to nekako prestali, potem se bo pa živelo kot še nikdar prej v naši novi Federativni Jugoslaviji pod novim gospodarjem maršalom Titom, kateremu ključem: Naj živi še na minem leta!

Pozdravljeni od nas vseh, Tvoj prijatelj

Poje Edvard

Po mojem mnenju moram reči, da bo to pismo presenetilo vsakega, ker nam pove o grozodejstvu, katerega so trpeli naši ostali v stari domovini. Če se spominimo na tiste skromne vasi in ozke steze po katerih smo hodili v šolo, in zdaj so bile polite z krvjo. Ali junaki partizani, se niso ustrašili, vodili so borbo proti sovražniku do končne zmage. Dolga so bila štiri leta — in tudi črni dnevi za nje, ali danes je drugače. Iz potokov krvi, ki so prelili za boljše bodočnost, vzivajo pravo ljudsko svobodo. Ne pozabimo na nje. Ob vsaki priliki pomagajmo jim, ker naša pomoč jim bo v veliko olajšavo pri graditvi novega in srečnega življenja.

F. Hudolin

Zadeva Draže Mihajloviča

Nadaljevanje. . . "Komunistične sile, zasledovane od nemških in italijanskih čet in v opasnem stanju radi močne ofenzive naših narodnih sil v dolini Neretve, so se rešile le s tem, da so rebile fronto in se tako rešile iz groznega položaja. Da bi ne bile zajete v dolini Neretve, so se pričele prebijati pri Zimenju (blizu Nevesinja) in s sunkom utaplajočega človeka in neozirajoč se na žrtve, jim je uspelo izsiliti umik naših čet".

Fotostatični posnetek tega vojaškega poročila s podpisom generala Džukanoviča je objavljen v poročilu komisije za vojne zločine.

Kolaboracija s sovražnikom ni bila omejena le na borbo proti partizanom, vključevala je tudi umor. Italijani so zapisali nagrado 30.000 lir na glavo Jagoša Kontiča, enega izmed partizanskih voditeljev. Dne 13. maja 1943 je polkovnik Bajo Stanišič napisal sledeče pismo poveljniku IV. četniškega bataljona kapitanu S. Stojanoviču:

"Blagajna divizije "Ferrara" je plačala 30.000 lir za umorjenega upornika — komunistu — Jagoša Kontiča. Ker so umor omejenega izvršili 14. januarja 1943 vojaki IV. bataljona s pomočjo žandarmerije in nekaterih seljakov, mi hitro pošljite seznam oseb, ki so se udeležile lova in umora, upoštevajoč seveda tudi orožnike in miličarje, da se zamore prejeta nagrada med nje razdeliti".

Ta dokument nosi podpis polkovnika Baja Stanišiča.

Po kapitulaciji Italije so se nemške čete pomaknile v Črno goro. Partizani so prodirali čedalje bližje. Četniki so postajali vsak dan bolj brezupni. Dne 18. oktobra 1943 so edince V. črnogorske partizanske brigade končno zalotile polkovnika Stanišiča in generala Džukanoviča. V samostanu v Ostrogu, ki čepi na strmi črnogorski pečini in ki jo je skoraj nemogoče preplezati, sta dva izdajalca in skupina njihovih vodilnih tovarišev v izdajstvu našla svoj neslavni konec. Med važnimi voditelji četnikov, ki pri tem četniškem polumu niso bili zajeti, je bil tudi major Džuro Lašič, katerega je Mihajlovič meseca decembra 1941 postavil za poveljnika vseh četniških edinic jugoslovanske vojske v Črni gori. Lašič je pobegnil v Italijo, odkoder je pisal svojemu prijatelju Veliku Bojoviču, ki je bil tudi četniški komandant v Črni gori. Pismo je datirano 25. novembra 1943 in se deloma glasi:

"Moji dragi Veliko: — Včeraj sem dobil Tvoje pismo. Veseli me, da si živ in zdrav. Srelo me je zate in za vse druge, dasi je naša ločitev bila zelo nes pametna in brezmiselna. Skupaj bi se morali junaško boriti proti domači nesreči — komunistom, toda storili smo ravno narobe. — Vsak je šel v svojo sosesko, misleč, da smo tam postali gospodarji ter da bomo blizu doma nadalje mirno prebivali. Mi smo ljudje brez razuma in možgan. Sam sem ostal v Lijevi Rijeki. Brigada domačih odpadnikov me je napadla. Bitka je trajala dva dni. Moji ljudje so jih dobro namlatili. Sam sem videl enajst mrtevcev. Kasneje sem zvedel, da je bilo 40 ubitih in mnogo ranjenih. Jaz sem imel le enega ranjenega vojaka. Pripravil sem se na pomik čez Komovo proti Andrijevici, toda na predvečer mojega odhoda sem žalibog zvedel novico naše totalne katastrofe. . .

"Postal sem brezupen. Ne morem se več premagavati. — Moji živci so šli po gobe. . . Škoda, da nisem poginil. . . Nihče se ne briga, če še živim ali umrem Boga prosim, da mi pomaga vrniti se domov in kaznovati vse domače odpadnike in izdajalce. Zlasti bom kaznoval vse oficirje in izobražence, ki so pozdravili komuniste in se jim pridružili. Poznal ne bom nobenega izgovora. Vse bom ubil. . . V zvezi sem z ministrom (Mihajlovičem). . . Malo zaupam njegovim besedam. Upam, da bo Nedič poslal močnejše sile v to pokrajino in jo osvobodil. Kar se denarja tiče, Ti ga ne morem poslati, ker ga sam nimam. . . Če prideš do zaključka, da ne moreš organizirati močnejših edinic za to borbo, tedaj sestavljaj trojke, katerih naloga naj bo pomoriti voditelje in vse našo golazen. Če jih ne dosežejo, naj uničijo njihove družine. . .

Posnetek tega pisma s podpisom Džurija Lašiča je prikazan v poročilu komisije kot dokument št. 87.

Tudi Draža Mihajlovič je postal desperaten. Njegovi ljudje so postajali milosrčni. Dne 20. januarja 1943 je pisal polkovniku Baji Stanišiču, v katerem je rekel:

"Obveščam sem, da v teritoriju stare Črne gore, posebno v okraju Nikšič, prevladuje duh Kerenskiizma za uničenje komunistov in zelenih srajc.

Na primer ne dolgo nazaj so četniki ujeli dva člana Balatičeve rodbine v Rigianju, dva nevarna komunisti. Enega izmed teh so spustili še isti večer, drugega pa iztrgali iz rok nacionalističnih četnikov komunisti iz Stube.

Krsto Minič, rojen v Pješivaču, ječar četniške jetnišnice pri Nikšiču, je dovolil meseca julija letos petim komunistom, ki so bili obsojeni na smrt, da so zapustili ječo in je z njimi pobegnil. Vsi ti komunisti so imeli biti ustreljeni drugo jutro. Ječar Minič je bil kasneje ujet, toda še danes je med živimi, medtem ko ljudsko sodišče in krožek izdajalcev in njihovih zagovornikov pravita: Za take slučaje ni nobene dolečbe v odredih. Čakati mora konca vojne in potem biti sojen v normalnih razmerah.

6. novembra je bilo petnajst žločincev izpuščenih iz četniške jetnišnice v štraševici. . . Oprostili so jih nekdanji komunisti, današnji nacionalisti. Možno je, da tudi v tem slučaju ne bo nihče smatran odgovornega. . .

Ne dolgo nazaj se je sestala v gozdu nad Gornjim Poljem skupina četnikov in se dogovorila, da je šla mimo skupine komunistov. . . niti en strel ni padel. Isto se je dogodilo v Zli Gori in dvakrat v Budošu. . .

Vem, da Te vsi taki slučajji zelo bolijo, Tebe, ki si nacionalist, in tudi jaz se zavedam, kako rad bi videl popolno uničenje teh žločincev. . . Radi tega smatram, da imav zadosti odločnosti za nadaljevanje nacionalistične borbe, v kateri si se do sedaj udeležoval.

Sporoč mi, prosim, kakšne korake si podvel glede tega".

Pismo nosi podpis Draže Mihajloviča.

Med najbolj priljubljenimi poveljniki Draže Mihajloviča je bil tudi Jakov N. Jovovič. Dne 9. julija 1942 ga je polkovnik Stanišič imenoval za komandanta četnikov za okrožje Danilovgrad. Na zahtevo Italijanov je kasneje postal načelnik štaba četniške vojske v Črni gori in Boki.

19. marca 1943 je polkovnik Giuseppe Roscioli, poveljnik 47. italijanske infanterije v diviziji "Ferrara", pisal Jovoviču naslednje prijateljsko pismo:

"Dragi Jovovič: — Odgovarjam na Vaše pismo, ki je dospelo pred nekaj dnevi in ki me je zelo razveselilo.

Hvala Vam za pohvalne opombe glede moje malenkosti; drago cenim prijateljski občutek, ki ga kažete napram meni in katerega obratno tudi jaz zelo iskreno gojim napram Vam.

Kar se tiče novic, ki mi jih pošiljate, sem več kot ponosen na sijajne uspehe Vašega bataljona, o sposobnosti katerega nisam nikoli podvomil in ki bo — to dobro vem — vedel, kako ponovno uspeti in pod Vašim vodstvom ponovno zmagati. Bataljonu in Vam pošiljam izraze svojih globokih želj za bodočnost in za bitke, ki Vas še čakajo".

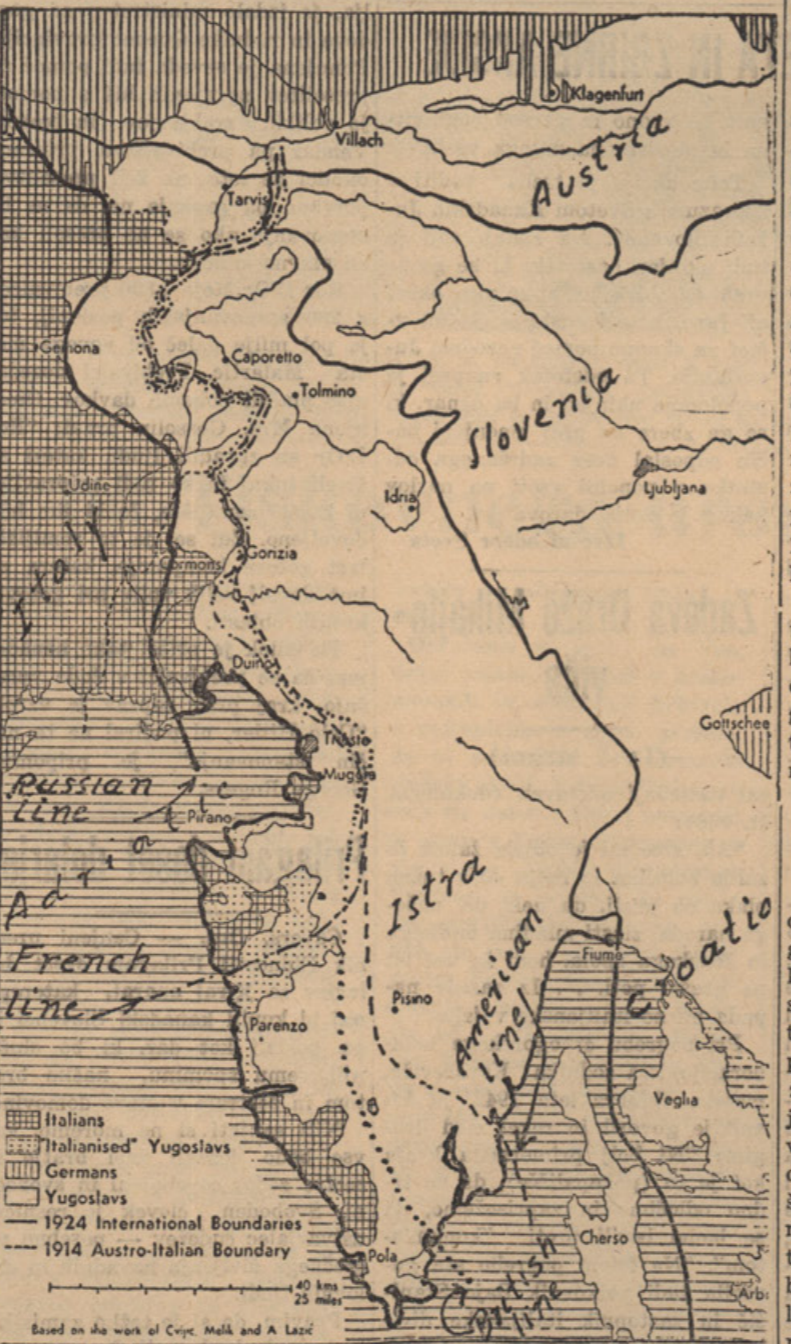
To pismo (dokument št. 98) je pisano v italijanski in je podpisano od fašističnega polkovnika. Po italijanski predaji je Jovovič nadaljeval borbo proti partizanom pod nemško protekcijo. — Njegova taktika je bila nesmišljeno pobijati vse ljudi brez razlike na starost ali spol, ki so bili osumljeni partizanskih simpatij. Jovovičeva krutost je bila tako zverinska, da je niti Nemci niso mogli več prenašati. Dne 25. julija 1944 je Jovovič dobil naslednjo depešo od poročnika Huenekesja, nemškega odpadnika in izdajalca:

"Zelo nujno! Kapitan J. Jovovič, Kosovi lug.

Podpolkovnik Frischling nujno zahteva, da na vsak način prenehate z nadaljnimi moritvami. Po drobnah navodila sledijo. Prosi Vas tudi, da o tem obvestite ga. Džurijašiča".

Fotostatični posnetek tega nemškega dokumenta (št. 101) s podpisom nemškega častnika je objavljena v poročilu jugoslovanske komisije za ugotovitev vojnih zločinov. Toda četniški ali nacionalistični poveljniki kot so Džukanovič, Stanišič, Džurijašič in Jovovič se niso pokorili samo povelju vojnega ministra v vladi kralja Petra Draže Mihajloviča, temveč so pri tem prejmali blagoslov tudi od najvišjih dostojanstvenikov srbske pravoslavne cerkve. Eden teh dostojanstvenikov je bil metropolit Crne gore — Joanikije. V svojem Velikonočnem pastirskem pismu 1942, ki ga je postal vernikom iz svojega uobnega prebivališča v Cetinju (ob času italijanske okupacije), je Joanikije napisal:

(Dalje na 4 str.)

Posnetek zemljevida predstavlja predloge za začrtanih črtah, kakor so jih Svetu zunanjih ministrov predložile razmejitvene komisije štirih velikih držav.

NOVI PREDPISI FINANČNEGA MINISTERSTVA F. L. R. JUGOSLAVIJE GLEDE CARIN- SKEGA POSTOPKA

Vse one, ki pošiljajo darilo srodnikom in prijateljem v Jugoslaviji, bodo zanimala nova navodila, ki so bila dana od finančnega ministrstva F. L. R. Jugoslavije glasom odločbe VI šte. 2920 dne 29. marca t. l. vsem carinarnicam in s katerimi se urejuje postopek glede carinjenja pošilk, ki jih jugoslovanski državljani prejmejo kot darila iz inozemstva.

V smislu teh navodil bodo jugoslovanske carinarnice puščale v državo brez plačila carine in drugih dejatev spodaj navedeno blago, ki prihaja iz inozemstva kot darilo za jugoslovanske državljane, bodisi v poštnih paketih bodisi na kakršen drugi način prevoza.

1 — Rabljen obleko, obutev in hrano v neomejeni količini.

2 — Novo obleko, obutev in material za njihovo izdelavo do največ 20 kilogramov (44 lbs) za vsakega obiteljskega člana letno. Družina s petimi člani bo torej lahko prejela letno brez plačila carine in drugih dejatev do 100 kg (220 lbs) nove obleke, obutev in materiala za njihovo izdelavo.

3 — Ostale predmete v manjših količinah s tem, da služijo isti ključno za osebno uporabo prejemnika in članov njegove obitelji.

V posameznih paketih se lahko pošiljajo tudi manjše količine monopolskih predmetov, kakor n. pr. do 40 cigaret ali 70 gramov (približno 2½ oz.) tobaka ali 10 cigar, do 60 lističev cigaretnega papirja in 2 škatli vžigalic.

Za takšne pakete in pošiljke uvožno dovoljenje ni potrebno.

Ponavljamo, da mora biti na paketih navedeno, da so to darila, ter bo najbolje, če bodo pošiljatelj v tem oziru postopali kakor doslej.

V primeru, da prispe na neko organizacijo ali društvo oziroma naslov njihovih predstavnikov istočasno večje število paketov, v katerih bi eventualno bila tudi večja količina zgoraj navedenih predmetov, carinarnice v takšnih primerih ne bodo postopale po zgoraj omenjeni odločbi finančnega ministrstva F. L. R. Jugoslavije, temveč bo adresat-uvoznik v vsakem konkretnem primeru vložil posebno prošnjo finančnemu ministrstvu — oddeleku za carine — na temelju katere bo ta oddelek odločil glede plačila carine in drugih dejatev za takšne pošiljke.

O vsakem slučaju uvoza takšnih paketov bodo carinarnice informirale Narodni odbor kraja, v katerem stanuje prejemnik take pošiljke.

Opozorilo: Opozorjamo, da so to predpisi, ki so bili izdani, da se v Jugoslaviji regulira carinski postopek s paketi in pošilkami, ki prihajajo kot darila.

DEJSTVO ATOMSKE BOMBE

New York, 1. jul. — Mnogo povečevano dejstvo, ki ga bo pokazala atomska bomba ob priliki predčerašnjega poizkusa ob otoku Bikini na Pacifiku, je postalo bolj razočarano kakor pa resnica o strahotih strogo tajnega uničevalca.

Poizkus se je vršil z vsemi mogočimi pripravami in napovedovalci o nepremagljivosti atomske bombe so računali ne samo na strahotno dejstvo, ampak da se podere svet. Dokaz pa je, da je to nekoliko močnejša nova bomba kakor pa so takozvani "block-busteri".

TORONTO, ONT.

Veliki piknik znan kot "Hrvatski Dan" priredijo odseki Zveze Kanadskih Hrvatov v nedeljo dne 7. julija, na zelo lepem prostoru Port Whellerju, nedaleč St. Catharines.

Iz Toronta bodo peljale ladje, prva ob 8 in druga ob 9.30 uri dopoldne.

Druge nasebine se bodo morale poslužiti prevoza potom avtobusov in tudi privatnimi avtomobili.

Odbor:

SUDBURY, ONT.

Odsek Zveze Kanadskih Slovencev priredi piknik v nedeljo dne 14. julija, na znanem prostoru — Pour Corner —

Uljuden se vabi vse Slovence in Slovenke kakor tudi soproste Hrvatov in Srbov, da se udeležijo piknika.

Kar se tiče pošiljanja takšnih paketov iz Združenih držav, se seveda merodajni predpisi tukajšnjih oblasti in se morajo oni, ki pošiljajo takšne pakete iz Zedinjenih držav, tozadevno ravnati po tukajšnjih predpisih.

To velja tudi za Kanado, posebno v kolikor se tiče vžigalic, je strogo prepovedano pošiljati vžigalice v paketih. Prepovedani so v tem oziru vsi taki predmeti, kateri v vsakem slučaju lahko povzročijo ogenj.

Važno za oddaljene nasebine

Zadnje dni smo prejeli večje število izvodov ilustrirane revije "Tovariši" iz starega kraja, katere smo razposlali na vse podružnice Zveze Kanadskih Slovencev, da jih razprodajo med rojake v nasebinah. Nekoliko izvodov imamo še v zalogi, ki so pa namenjeni za naše rojake iz oddaljenih nasebinah, kjer ni vstanovljene omenjene podružnice, pri katerih bi si jih lahko nabavili.

Ilustrirana revija "Tovariši" prinaša poleg veliko lepih in pomembnih slik, tudi precej zanimivo gradivo o delovnem poletju ljudskih množic pri obnovi svobodne domovine. Je zelo poučna in zanimiva tako, da ne bo nikomur žal plačati 25 centov, da dobi posamezni izvod.

Pošljite nam 25 centov bodisi v zmanjšk (kar je najbolj primerno) ali pa tudi drugače, da vam pošljemo izvod revije "Tovariši".

Vsa naročila je poslati na naslov lista Edinost.

Uprava

DVESTO DOLARJEV ZA X-RAJ APARAT

Montreal — Cenjeni rojak Ludvik! Priloženo Ti pošiljam ček od \$200.00, katero vsoto je naše društvo določilo za bolnico v Sloveniji oziroma za X-raj aparat in to še ni vse. Storiš mi zame vse kar bo v naši moči, da se zagotovi popolni uspeh kampanje za \$10.000.00.

Ček sem napravil na: Council of Canadian South Slav, kakor je v Edinosti omenjeno in mislim da je tako tudi pravilno, ko že omenjena ustanova posluje z stvarmi pomoči narodom Jugoslavije.

France Kavčič, blag.

RAD BI ZVEDEL

Kje se nahaja Jože Puš. Želita namreč zvedeti za njega njegova žena in sin. Tukaj ima že tri pisma iz starega kraja.

Ako kdo od cenjenih čitaljev ve za njega, ali pa ako bo sam čital za oglas, naj se javi na naslov:

Joe Kuplenik
Box 141.
Noranda, Que.

TORONTO, ONT.

Seja odseka Zveze Kanadskih Slovencev se vrši v soboto dne 6. julija ob 8 uri zvečer v dvorani na 386 Ontario St.

Napraša se članstvo, da se udeležijo te seje, ker imamo na dnevnem redu več važnih vprašanj, da jih skupno razpravljamo in tudi rešimo.

Tajnik

WINDSOR, ONT.

Redna mesečna seja odseka Z. K. S. v Windsorju, se vrši v nedeljo dne 7. julija, ob 2 uri popoldne v navadnih prostorih.

Važne društvene zadeve bodo na dnevnem redu kot, okrožni piknik, literatura iz starega kraja, okrožni GL. uradov in kampanja za X-raj aparat.

Novi člani dobrodošli!
Ne pozabite v nedeljo dne 7. julija.

Tajnik

Montreal, Que.

Seja članstva Jugoslovanskega Doma se vrši dne 13. junija ob 8 uri zvečer.

Napraša se člani in članice, da se seje gotovo udeležijo, ker je to pol-letna seja, kjer bo podano obširno poročilo o upravi in vodstvu Doma.

Odbor.

Razno iz Sudbury

Sudbury: — Zveza Kanadskih Slovencev je imela prošle jesen konvencijo in na tej konvenciji se je zaključilo, da se po konvenciji razpiše kampanja za novo članstvo. Tako je tudi bilo. Kampanja za nove člane in članice je bila odprta za tri mesece in po preteku teh treh mesecev je Port Arthur predlagal, da se naj kampanja podaljša za nadaljne tri mesece. S tem je bila dana vsakemu prilika, da je lahko pristopil v naše vrste — v vrste Z. K. S.

Ko so se prvi ustanovljali odseki po naših nasebinah, po celi Kanadi, se je tu in tam vpisalo tudi nekaj takih ki niso bili preveč prijazni našemu gibanju. Dotikrat se je slišalo tudi prigovarjanje, "če tega vržete ven potem bomo mi pristopili". To je bila neke vrste propaganda, da se razbi je naša nova organizacija, katere se pa ni posrečila, ker kateri so to organizirali so bili trdno prepričani, da so na pravi poti in iz te poti se niso tako hitro dali oplasti. Bilo je še različne druge propagande kot naprimer se je strašilo z rudečim strašilom, čes, da je naša organizacija komunistična in da se ne bodo vpisovali v

to organizacijo ravno vsled tega. Eni so zopet dejali in obrekovali poštene ljudi. "Le poglejte kako velike hiše so si kupili in kako raskošno pohištvo imajo, ali leni so, nočejo delati, ali pa celo ga bomo "advokatu" dali. Vse to se je vodilo na račun voditeljev naših bratskih organizacij, ker v organizacijah nismo samo Slovenci, ampak so tudi, Hrvatje, Srbi, Bulgari in Makedonci. Vse te narodnosti so se tudi v starem krami skupno borili ramo ob rami proti skupnemu sovražniku in si ustvarili svobodno domovino. Danes je v Jugoslaviji novi svet, tako tudi v naši Sloveniji, so novi ljudje, starega, gnilega ni več. . .

Skoro v vsaki nasebini se najde kateri, da strah z rudečim strašilom ali ni treba takim verovati. Vsaka poštena hiša naj pokaže vrata takemu zmešanecu in naj se jih pouči, da ni več starega duha v hiši. Le poglejmo danes v Jugoslavijo. Tam so novi voditelji, katere so prejšnje vlade metale po ječah zato ker so zahtevali pravico in zato ker so se borili za narod in za pravico. Slovenci smo lahko ponosni ko imamo ta-

ko dobre voditelje. V Sloveniji je oblast v rokah ljudstva in položaj se bo izboljšal v vsakim dnem in mi dragi tovariši in tovarišice moramo gledati na to, da se jim pomagamo pri njihovih naporih in obnovi. Oni so se borili, da so osvobodili Slovenijo in Jugoslavijo ter osnovali novo Federativno Ljudsko Republiko. Oni gredo po pravih smernicah in bo v tej novi državi imel vsaki enake pravice, naj bo kmet, delavec ali pa meščan. Ta vosa se je bojevala v resnici za pravico in jaz upam da bode tudi za Trst in Juljsko Krajijsko končno najdeno pravično rešitev to je, da bo to ozemlje povrnjeno pravemu lastniku — Jugoslaviji oziroma Sloveniji.

SMRT FAŠIZMU — SVOBODA NARODU!

Frank Zaic

ZAHVALA ZA PREJETO DARILU

Rezka Ambroz iz Grosuplje v Sloveniji, je napisala naslednje zahvalno pismo Josipu in F. Tomacu, stanujoča v Port Colborne, Ont., katere sta darovala nekaj obleke za pomoč narodom Jugoslavije. V zavoji sta priložila svoj naslov. Pismo Rezke Ambroz, glasi se:

Dragi tovariši!
Ob prebiranju obleke, katero ste darovali za Rdeči križ, mi je prišel v roke Tvoj naslov na katerega Ti pišem. Najlepše se zahvaljujem za darilo in Te prosim, da mi pišeš, kako se kaj imaš, in kako ste preživeli pretekla štiri leta, ki je takrat pri nas divjala strašna vojna. Toda vse je minilo, dosegli smo cilje za katere smo se borili — novo državo — za Titovo Jugoslavijo, za katero sem se tudi jaz borila kljub temu, da sem stara 48 let, ter doživela strašne borbe kot nikoli v svojem življenju. Mnogo mladih borec je dalo življenje za boljše bodočnost slovenskega naroda. Toda kjerkoli hodim in pridem do groba borca, ki sva se skupaj borila za enakopravnost vseh, se spominjam tistih strašnih dni, ki so sedaj za nami, pred nami je pa samo svetla in jasno začrtana bodočnost.

Če prejmete to pismo mi odpišite, bom vesela če bom dobila odgovor. Tovariško Te pozdravlja partizanka, enako Tvojo družino

Rezka

Resen problem glede stanovanj

Roc D'Or, Que. — "Puško in dosti nabojev imam tako, da kadar pride drugo rajžo policija z grožnjo za nasilno izselitev iz stanovanja", je izjavila Mrs. Augustin Gosselin, mati 11. otrok, vsi pod 16 let starosti.

Odkok za izselitev prebivalcev tega prej precej živahnega naselja, je izdalo ministrstvo za gospodstvo in rudnike Quebec provincije. Ponujena je seveda tudi pomoč za preselitev zgrajenih hiš z pomočjo velikih traktorjev in trokov. Vendar pa prebivalstvo, priučeno okolici že leta, ne želi preselitev, posebno pa grožnje ne, da se bo stanovanja ako se ne preseli kar enostavno uničila.

Roc D'Or šteje 1.800 prebivalcev z 200 stanovanjskih poslopj, ter je pol milje daleč od novega mesta Malartic. Prebivalci dosedaj niso plačali nobenih davkov. Omenjena Mrs. Gosselin pravi: "Roc D'Or so zgradili ljudi, kateri so živeli tukaj in so tudi pripravljeno kupiti zemljišča, če bi jim bilo dovoljeno. Zdi se, je to zemljišče last gotove kompanije, katere pa ima dovolj velik vpliv pri gotovih krogih oblasti."

Ta odkok je prišel tako nenadno, da se prebivalci v čudo vprašajo, kraj prav zavrav je vzrok. "Celo Hitler, ni podiral na ta način stanovanja", je pripomnil George Rogers.

Prilagam deset dolarjev

Cavers, Ont. — Cenjeni urednik Edinosti! Prilagam deset dolarjev za X-raj aparat, katerega naj bi kupili kanadski Slovenci in ga poslali kot dar, ki bo služil njihovemu spominu, našim bratom in sestram v staro domovino. Niti sanjati si ne moremo, kaj vse bodo dosegli naši bratje in sestre sedaj osvobojeni in svobodni. Svoboden človek je resnični ustvarjalec čudežev — posebno pa srečnega življenja navadnih in delovnih ljudi.

Pravim, da si je težko zamisliti, kaj vse bodo dosegli. In to je resnica. Kar pogledamo Sovjetsko zvezo, kjer so navadni ljudi, po-

SOVJETSKA ZVEZA JE OPRAVIČENA PROTESTI- RATI PROTI ANGLO-AMERIŠKEGA BLOKA

Waldo Frank, autor, je pred nedavnem govoril pri kosilu v King Edward hotelu, ki ga je priredila Zveza združenih Židov pomožne akcije. V svojem govoru je predvsem ožigal drzno anti-sovjetsko kampanjo, katere je namen v javnosti prikazati Sovjetsko zvezo kot takozvani "rudeči imperializem".

"Medtem ko Amerika", pravi Frank, "podpira Anglijo v Sredozemlju in Grčiji, kako je mogoče nepostaviti vprašanje Angliji glede zapadnega imperija, ki si lasti oblast vmešavanja v vzhodne in centralno evropske države."

Jaz ne vidim prav nobenega vzroka zakaj bi Amerika podpirala stališče Anglije v Grčiji, katero je popolnoma imperialistično. Toda očitno je, da sta Anglija in Amerika odločni sprečiti ideološki, socialni in ekonomski vpliv Sovjetske zveze.

Toda bojim se, da ima Sovjetska zveza na svoji strani daleč večji utež pravice, kakor jo imamo mi. To je pa nevarno. N. pr. mi vsi vemo, da je Trst prirodno pristanišče Jugoslavije. Takozvana italijanska večina v tem mestu, je nič drugega kakor posledica nemškega prodiranja. Jaz bi vsakomur rad našel dovolj močno potrdilo o takozvanem ruskem imperializmu, medtem ko imam več kot preveč dokazov o Anglo-Ameriškem imperializmu. Ako se smatra akcijo Sovjetske zveze v vzhodni Evropi, kjer se deli zemlja veleposestnikov kmetom kot imperializem, tedaj bo prav tak oblik imperializma zmagal za to, ker to hoče ljudstvo.

Danes je že vsem jasno, da je Anglija izdajalka svojih obveznosti. Ona je zgubila več kakor pa je pridobila. V svetu v splošnem prevladuje razočaranje napram njenemu stališču v marsikateri zadevi".

Novelist Waldo Frank, je izrazil zaupanje Henry Wallaceju, kot najbolj pripravnemu človeku glede razumevanja številnih problemov v svetu in tudi domačih zadevah.

NADALJNO DELO SVETA IN ZBIRNE AKCIJE

Na zadnji seji Izvršnega odbora Sveta kanadskih južnih Slovanov se je razpravljalo o nalogah in nadaljnem delu zbirnih akcij za pomoč narodom v stari domovini.

Z ozirom na okoliščine in razmere Izvršni odbor je predvidel, da je mogoče organizirati splošno nacionalno kampanjo enkrat v januarju prihodnje leto. Načrt za kampanjo bo izdelan in dostavljen organizacijam in odborom naknadno.

To bi potemtakem pomenilo prenehati z aktivnostjo do omenjene kampanje. Tako mišljenje je bilo nepravilno in napačno. Z delom je treba nadaljevati ne glede na to, da se bo kampanja začela šele v januarju prihodnje leto. Nadaljevanje dela je treba prilagoditi lokalnim prilikam in tudi močnostim. Priredi se lahko piknik in tudi druge prireditve od katerih dohodek naj se pošlje za pomoč podhranjenim otrokom ali pa tudi druge svrhe.

Medtem večje število izseljenec želi zbrati pomoč za svojo rojstvo vas, mesto ali pa okraj. Izvršni odbor misli, da bi se take akcije podvzele sedaj v teku treh mesecev, to je: julij, avgust in september. Toda zbirne akcije bodisi za dotično vas, kraj ali pa okraj, se morajo omejiti izključno na izseljenec dotične vasi, okraja itd., to pomeni, da se zbiralci pri taki akciji ne poslužujejo splošne akcije v nasebini, ampak vaščani, farani, občani prav sami zase zbiraajo med seboj, če je to njihova želja. Vendar pa take akcije ne smejo v nobenem oziru škoditi taki skupni akciji, ki je v teku za eno ali drugo svrhu. Skupnost naj

prav tako nevidim nobenega vzroka zakaj bi narodi Sovjetske zveze in narodi zapadnih držav prišli v konflikt. V tem oziru mislim na ljudstvo, nikakor pa na velike dohodke črpalke olja.

Razpirjena govorica o vojni z Rusijo, je po mojem mnenju, neumna in govorica jeze ki vodi v samomor. Jaz ne zagovarjam omejiti pravico svobode govora in mišljenja, toda če to postaja kot stališče gledišča na kateri kolikor v svetu, tedaj je samomorono tako stališče.

Britanska akcija v Palestini je bila sovražno sprejeta v ameriškem javnem mnenju. Imperialistični stališče laburistične vlade, je razumljivo, da stremi za ogromnimi dohodki na račun olja. Vsekakor pa mislim, da vsak treznomisleč človek odobrava, da se v Palestino naselijo Židi. Oni kateri v tem pogledu kritizirajo stališče Amerike, češ da podpira Anglijo, ne govore resnico. Palestina je pod angleškim mandatom. Amerika bo, ko pride to vprašanje na dnevni red Združenih narodov, kakor je v načrtu, zavzela svoje stališče napram zadevi Palestine.

Danes je že vsem jasno, da je Anglija izdajalka svojih obveznosti. Ona je zgubila več kakor pa je pridobila. V svetu v splošnem prevladuje razočaranje napram njenemu stališču v marsikateri zadevi".

Novelist Waldo Frank, je izrazil zaupanje Henry Wallaceju, kot najbolj pripravnemu človeku glede razumevanja številnih problemov v svetu in tudi domačih zadevah.

nam bo vedno in povsod poglobitna in neposredna naloga vseh!

Take akcije je treba voditi v sporazumu s Svetom Kanadskih Južnih Slovanov. Na zadnji seji je tudi ukinjen odstotek, ki se ga je vzelo od zbirki bodisi za vas, okraj ali faro, kateri odstotek je bil v štet za skupno pomoč narodom Jugoslavije. Ta odstotek vnaprej je popolnoma ukinjen in bo denar, ki se ga zbere na prej omenjeni način odposlal brez zadržanega odstotka v popolni vsoti na naslov kakor je želja darovalcev.

Izvršni odbor Sveta

Zadeva Draže Mihajloviča

(Iz 3 strani)

sal naslednji odstavek (dokument št. 108):

"Ah, srce mi je objela žalost in zalila bolečina in moja duša tužno plaka ob misli, da neki del našega naroda, zlasti mladina moškega in ženskega spola, hodi že več let po grešni poti. . . Iz zasede napada mirne italijanske vojske. . ."

Pri pogrebu črnogorskega kolaboracionista sodnika Kovačevića, meseca oktobra leta 1942, je Jonaniki govoril in rekel med drugimi: "Ni bolj primernega kraja kot je to (pokopališče), da se trdno odločimo in zaprisežemo, da se bomo borili proti "komunistom". "Na istem pogrebu sta govorila tudi polkovnik Bajo Stanjšić in zastopnik italijanske divizije "Perugira". (Dokument šte. 109).

Dalje prihodnjic

Iz francoščine prevedla K. N.

Tedaj je vselej do ušes zardela od veselja, drugi dan se je pa še v večjo vnmemo sukala okrog štetiinika ali pa listala po kuhinjski knjigi, odkrivajoč nove recepte in preiskušajoč svoje kuharske zmožnosti.

Da, bila je vzorna žena in gospodinja. Nikoli ji ni mogel očitati, da ne zna gospodinjiti! Ona torej ni kriva, da se ne razumeta. Čudak, kakršen je on, se pač ne more razumeti z ljubeznivo in srčkano ženico, kakršna je ona.

In zadovoljna s to svojo ugotovitvijo, je naposled prenehala ihteti.

Zakaj bi si tako belila glavo zaradi takšnega neotesanega medveda? Odpotoval je tako nenadno, ne da bi se bil ugetil pošteno posloviti, z nekakšno suho lahkotnostjo, da pač ni mogla dvomiti o njegovih pravih čustvih.

Ali ji ne bi bil mogel reči: "Hotel sem vas vprašati, ali bi želeli iti z menoj?"

In kaj ji je dejal ta divjak? "Hotel sem vas vzeti s seboj. . ."

Razen tega je hotel vso krivdo zaradi mučnega prizora s pismom zvaliti nanjo. Toda čeprav bi se ne bila sporekla, prav zanesljivo je ne bi bil povabil s seboj, o tem je bila trdno prepričana.

In potlej tisti prizor s pismom! Meni nič tebi nič bere njeno pismo! Zakaj? To, kar je storil danes, je bilo nesramno, ne samo netaktno. Ta tiran zahteva, da celo svobodno misliti ne sme!

Dobro vzgojen mož ne bi bil nikoli tako ravnal. Če bi že bil ljubosumen, če bi se bal, da je pisala kakšnemu tekmeču, bi ga skušala razumeti. Saj je vendar ne ljubi, kakor ji je bil tako zaničljivo dejal. . . Moški, ki ne ljubi, vendar ni ljubosumen.

Ob tem problemu so se ustavile njene misli. Skušala ga je popolnoma razčleniti:

Hm, ljubosumnost. . . Ali je možki lahko ljubosumen. Čeprav ne ljubi? Domišljavec, kakršen je njen mož, utegne biti ljubosumen zaradi užaljenega samoljubja ali pa iz strahu, da se nebi zdel smešen! Koliko je zakonskih mož, ki so na svoje žene ljubosumni, čeprav ljubijo druge! Zavest, da bi jih žena utegnila varati, rani njihovo možko samoljubje. Nekateri pa mislijo, da je žena njihova lastnina, kakor denar ali kos pohištva. In kakor za stvar, ki jo kupijo, se boje za ženo, samo iz nekakšne lastninske grabežljivosti. . .

Ali pusti trgovca, da mu vlomijo v trgovino? Ne. Zakaj bi torej človek, ki je svojo ženo kupil, pustil, da uživa njeno ljubezen še kdo drugi razen njega?

Orana se je tako po malem prepričala, da je njen mož ne ljubi. In ker je ne ljubi, tudi ni ljubosumen; če je pa vseeno ljubosumen, so vzbudila v njem to strast, druga čustva in ne ljubezen. Ali jo je sploh Miguel skušal kdaj prepričati, da je narobe? Kaj še! Zabrulsi ji je odkrito, da jo ne mara. . .

Hkrati se je zavedela, da se ni bila pravkar toliko razburila zaradi nevljudnosti svojega moža, kakor zaradi razočaranja dobre vere, da bo naposled prišel trenutek, ko je bo Miguel odkril svoja čustva. Odpustila bi mu nevljudnost, če bi ji namignil, da je prebral pismo iz strahu, da je namenjeno komu drugemu. . . Strah pred izdajo bi bilo sladko opravičilo za mlado ženo.

Prav za prav je zdaj imela, kar je hotela. S svojo jezo je pripravila svojega moža tako daleč, da ji je naposled odkrito priznal, da je ne ljubi. Ona, nesramnica, pa je pričakovala čisto drugačne izpovedi!

Mladi Španec je bil pa najbrž tako domišljav in samoljuben, da še opazil ni, kaj pričakuje njegova mlada žena. In tako je Orana spet razočaral. . .

Upajoč, da bo s svojim pismom odprla vrata nežnim, spravljivim besedam, se je spotaknila ob brezsrčnost svojega moža. . . tega tučca! Ne samo enkrat, pogosto je že opazila, da je njegovo srce zdaj do nje hladno in brezčutno.

(Nadaljevanje prihodnjic)

V BLAG SPOMIN ČLANU NAŠEGA DRUŠTVA

Zopet smo izgubili enega najbolj aktivnega člana našega odseka "Krka" št. 3. VPZ. Bled, pevsko društvo "Triglav" iz Kirkland Lake mu je zapelo žalostno in cerkvi in ob njegovem odprtem grobu.

Pokojni je bil ustanovitelj Vzajemne Podpore Zveze Bled v Kirkland Lake, in je k našemu odseku pristopil marca meseca 1942 leta. Nesrečna smrt ga je dohitela dne 18. junija v tukajšnjem zlatem rudniku — Paymaster Mine. Krivda se lahko pripiše tukajšnjim rudarskim baronom.

Kako je bil pokojni priljubljen se je videlo na njegovi zadnji poti na pokopališče. Celokupno članstvo in drugi rojaki, ga je spreminilo od pogrebne Zavoda do

stali ne samo izvrstni in izučeni delavci, ampak tudi mnogi znanstveniki in profesorji. Seveda, da njihov um ni prevzel z napačnim pojmom o človeški družbi, kakor je to primer pri znanstvenikih v kapitalističnih državah, kateri so takorekoč prikljenjeni na privatni kapital. Toda v Sovjetski zvezi znanost ni privatna temveč skupna last, ki služi blaginji njenih narodov. Tako bo služila tudi v naši stari domovini.

Zato ji pomagajmo sedaj pri obnovi, da se čim prej opomore.